

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

History of Ideas

شناخت اندیشه های سیاسی
کارشناسی ارشد اندیشه سیاسی در اسلام
مهدی کاظمی زمهریر

ترم تحصیلی ۹۶۹۶۲

چارچوب کلاس

(1)

هدف کلاس

- ❑ بررسی چيستی و گونه های مختلف اندیشه سياسی
- ❑ بررسی پرسش ها و مفاهيم سازنده اندیشه سياسی
- ❑ بررسی روش های بازنمایی، تحليل و ارزیابی اندیشه های سياسی

(2)

فهرست مطالب

- ❑ چيستی و گونه های اندیشه سياسی (اندیشه سياسی ، فلسفه سياسی ، ایدئولوژی سياسی و ...)
- ❑ جایگاه مفاهيم و پرسش های بنیادین در ساخت اندیشه سياسی (قدرت، دولت، حاکمیت و ...)
- ❑ روش های تحليل اندیشه های سياسی (متن گرا و زمینه گرا)
- ❑ روش های تحليل

❑ اسپریگنز

❑ هیوز

❑ اسکینر

❑ بحران ها و مفاهيم سازنده فلسفه سياسی در قرن ۲۰

❑ سياست ، فلسفه، ایدئولوژی و نظریه سياسی

❑ اثبات گرایی و زوال فلسفه سياسی

❑ حق طبیعی، حاکمیت، اقتدار، مصلحت عمومی ، آزادی و برابری، دموکراسی، عدالت و خیر عمومی ؛

روش تدریس و تحقیق کلاسی

(1) روش تدریس

- ☐ تدریس در کلاس با مشارکت دانشجویان و با گفتگو درباره پرسش های اصلی هر جلسه برگزار خواهد شد.
- ☐ جزوه ارایه نخواهد شد.
- ☐ امتحان میان ترم و پایان ترم از متن کتاب خواهد بود.

(2) مشارکت کلاسی

- ☐ هر جلسه، پرسش هایی که در جلسه آتی موضوع بحث می باشند، طرح خواهد شد.
- ☐ دانشجویان با مراجعه به فصول کتاب و منابع اینترنتی، پاسخ های خود را مکتوب و در جلسه کلاسی طرح خواهند کرد.
- ☐ در صورت علاقه ، دانشجویان می توانند گزارش بخش هایی از کتاب تاریخ عقاید پترسون کینگ را برعهده گیرند.

منابع

1. اصلی:

- ☐ فلسفه سیاسی؛ آنتونی کوئینتن، ترجمه مرتضی اسعدی، تهران، انتشارات بین المللی الهدی، ۱۳۷۱
- ☐ کتاب «فلسفه سیاسی چیست؟»، نویسنده لئو اشتراوس، مترجم بیژن عبدالکریمی و محمد رضا اثنی عشری، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۳.
- ☐ تفکر سیاسی، گلن تیندر، مترجم محمود صدری، تهران، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۹۴.
- ☐ کتاب «تفسیرهای جدید بر فیلسوفان سیاسی مدرن»، از ماکیاولی تا مارکس، نویسنده گان: الستر ادواردز، جولز تاونزند، مترجم: خشایار دیهیمی، نشر نی.
- ☐ مقدمه کتاب «تاریخ اندیشه های سیاسی در قرن بیستم، ج ۱، اندیشه های مارکسیستی»، حسین بشیریه، نشر نی، ۱۳۸۱
- ☐ فهم نظریه های سیاسی، تامس اسپریگنز، تهران، موسسه انتشارات آگاه، ۱۳۷۰
- ☐ کتاب «آگاهی و جامعه»، هنری استوارت هیوز، ترجمه عزت الله فولادوند، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۳.
- ☐ مقاله «روش شناسی اسکینر در تحلیل اندیشه سیاسی»، جیمز تولی، غلامرضا بهروز لک، فصلنامه علوم سیاسی، سال هفتم، شماره ۴، زمستان ۱۳۸۳.

2. کمکی:

- ☐ سیاست، اندرو هیوود، عبدالرحمن عالم، تهران، نشرنی، اسفند ۱۳۹۵.
- ☐ مقدمه نظریه سیاسی، اندرو هیوود، ترجمه عبدالرحمن عالم، تهران، نشر قومس، ۱۳۸۰
- ☐ مفاهیم کلیدی در علم سیاست، اندرو هیوود، ترجمه سعید کلاهی خیابان، تهران، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، سال ۱۳۸۷
- ☐ فلسفه سیاسی، جerald سی مک. کالوم، ترجمه بهروز جندقی، قم، کتاب طه، ۱۳۸۳

نحوه ارزیابی کلاس

منابع امتحان		نمره	عنوان فعالیت علمی
صفحات	عنوان منبع		
ص ۱ الی ۲۷	« فلسفه سیاسی » لئو اشتراوس	۹	میان ترم
ص ۹ الی ۲۳	مقدمه « تفسیرهای جدید بر فیلسوفان سیاسی مدرن » ادواردز و تاونزند		
ص ۱۱ تا ۱۹	مقدمه کتاب حسین بشیریه « اندیشه سیاسی قرن ۲۰ »		
ص ۱ الی ۱۷	مقدمه کتاب « تفکر سیاسی » گلن تیندر		
کل کتاب	« فهم نظریه های سیاسی » اسپریگنز		
ص ۱ الی ۲۶	مقدمه کتاب « آگاهی و جامعه » هیوز		
کل مقاله	مقاله « روش شناسی اسکینر » جیمز تولی		
فصول ۱ تا ۹	« فلسفه سیاسی » آنتونی کوئینتین	۹	پایان ترم
اظهار نظر در کلاس و پاسخ به پرسش های باز		۲	مشارکت در کلاس

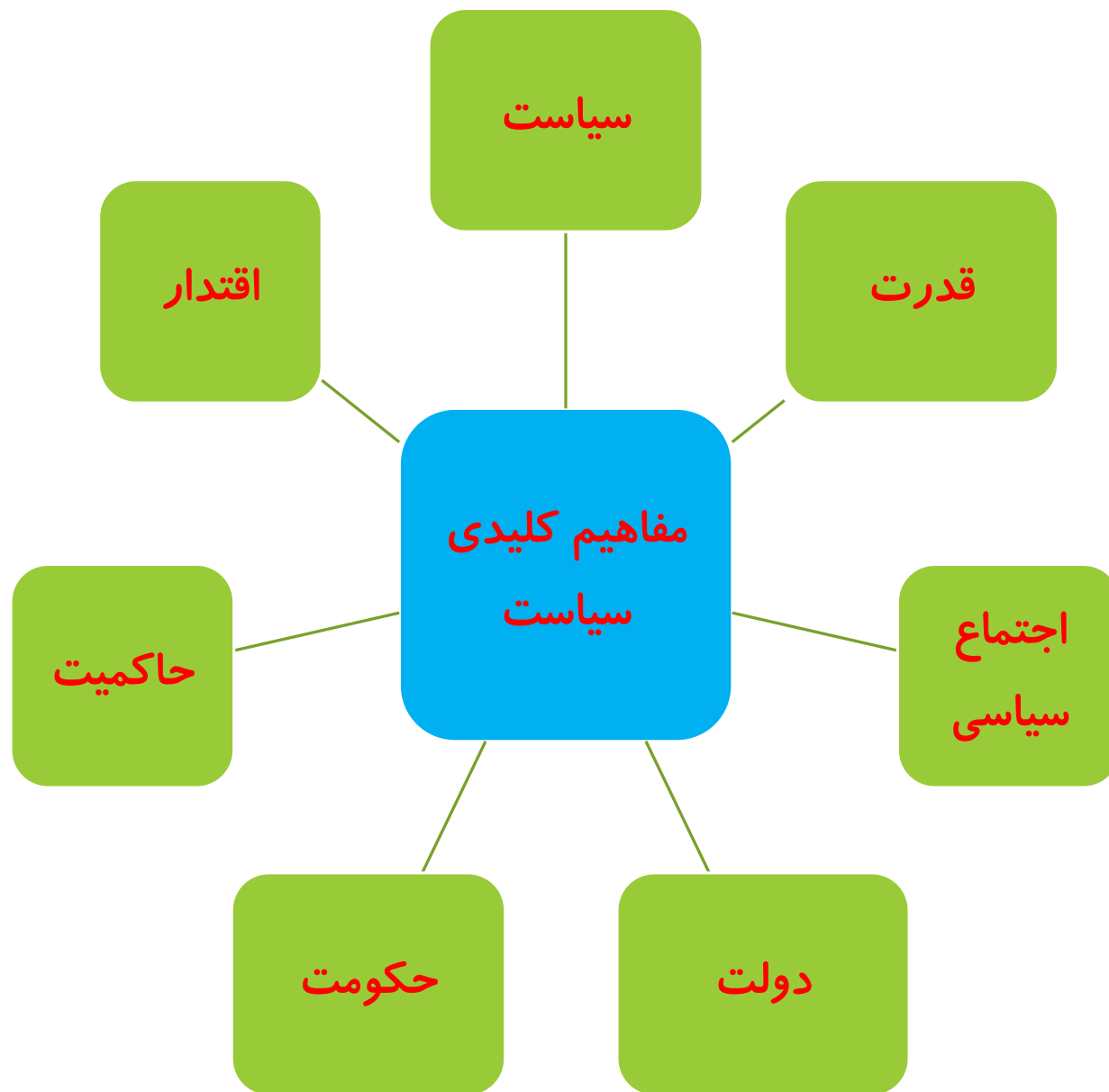
ردیف	تاریخ	عنوان بحث	سایر برنامه های کلاس
۱	۹۶/۰۶/۲۸	کلیات: اشتراوس و ادواردز	
۲	۹۶/۰۷/۰۴	تیندر و لاجوی	
۳	۹۶/۰۷/۱۱	اسپریگنز	
۴	۹۶/۰۷/۱۸	هیوز	
۵	۹۶/۰۷/۲۵	اسکینر	
۶	۹۶/۰۸/۰۲	اسکینر	
۷	۹۶/۰۸/۰۹	فصول ۱ و ۲ (کوئنتین)	
۸	۹۶/۰۸/۱۶	فصول ۱ و ۲ (کوئنتین)	
۹	۹۶/۰۸/۲۳	میان ترم	
۱۰	۹۶/۰۸/۳۰	فصل ۳ (کوئنتین)	
۱۱	۹۶/۰۹/۰۷	فصل ۴ (کوئنتین)	
۱۲	۹۶/۰۹/۱۴	فصل ۵ (کوئنتین)	
۱۳	۹۶/۰۹/۲۱	فصل ۶ (کوئنتین)	
۱۴	۹۶/۰۹/۲۸	فصل ۷ (کوئنتین)	
۱۵	۹۶/۱۰/۰۵	فصل ۸ (کوئنتین)	
۱۶	۹۶/۱۰/۱۲۳	فصول ۹ (کوئنتین)	

کلیات

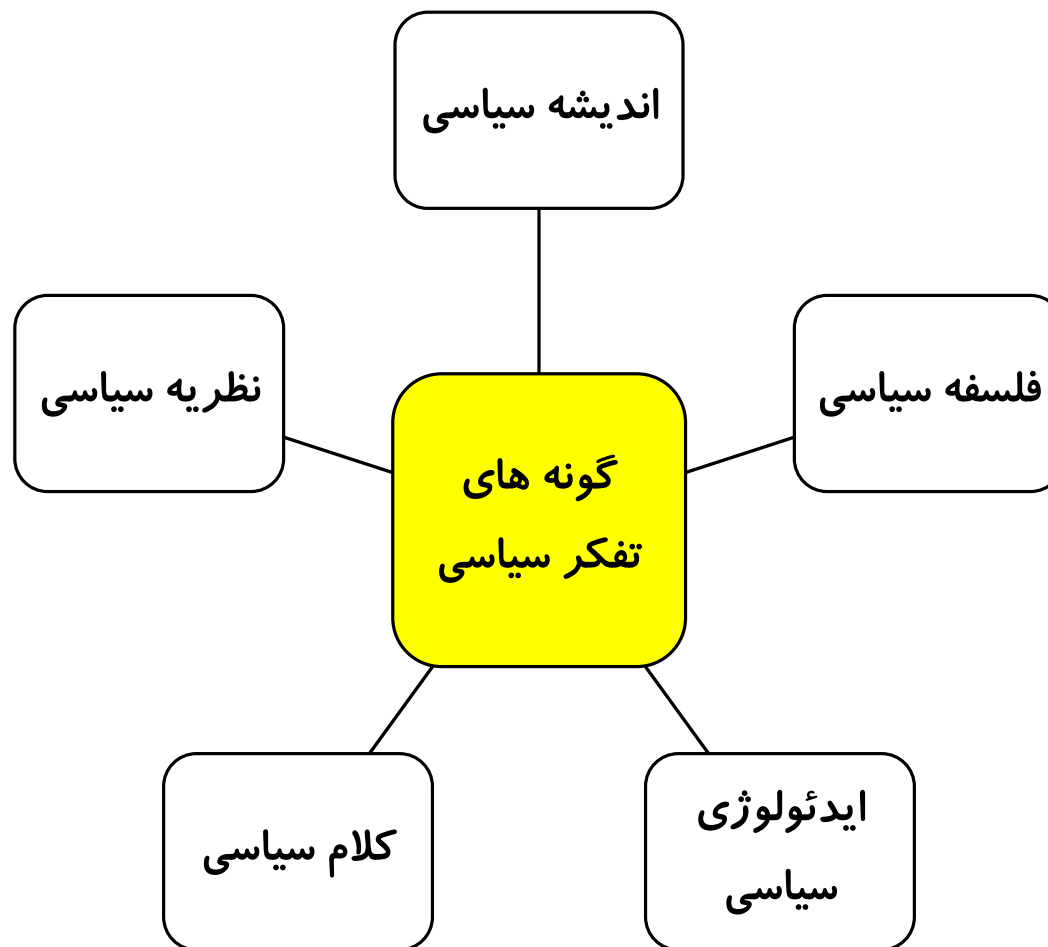
چیستی و اهمیت تاریخ نگاری اندیشه

سوال های برای بحث

- مفاهیم کلیدی سیاست (سیاست، قدرت، نظم سیاسی، اجتماع سیاسی، دولت، حکومت، حاکمیت و مشروعیت) را تعریف کنید؟
- گونه های مختلف تفکر درباره سیاست را نام برده تفاوت آنها را از یکدیگر مشخص کنید؟
- چه الگوهایی برای شناخت اندیشه سیاسی وجود دارد؟ توضیح دهید.
- از منظر « گلن تیندر » توضیح دهید که چرا ما به تفکر سیاسی می پردازیم؟

منابع

1. اصلی:

- ☐ مقدمه کتاب «فلسفه سیاسی چیست؟»، نویسنده لئو اشتراوس، مترجم بیژن عبدالکریمی و محمد رضا اثنی عشری، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۳. صفحات ۱ الی ۲۷.
- ☐ مقدمه کتاب «تفکر سیاسی»، گلن تیندر، مترجم محمود صدری، تهران، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۹۴. صفحات ۱ الی ۱۷.
- ☐ مقدمه کتاب «تاریخ اندیشه های سیاسی در قرن بیستم، ج ۱، اندیشه های مارکسیستی»، حسین بشیریه، نشر نی، ۱۳۸۱. صفحات ۱۱ الی ۱۹.

کمکی:

- ☐ کتاب «روش شناسی علوم سیاسی»، دکتر سید صادق حقیقت، انتشارات دانشگاه مفید
- ☐ مقاله «تاریخ عقاید، تاریخ فکری و مطالعات سیاسی»، دکتر سید صادق حقیقت، مجله «پژوهش سیاست نظری»، پاییز و زمستان ۹۲.

کلیات

روش های تحلیل اندیشه سیاسی

سوال های برای بحث

- الگوهای مختلف تاریخ نگاری اندیشه سیاسی کدام اند؟ توضیح دهید.
- روش تحلیل اسپریگنز از چه ویژگی هایی برخوردار است؟
- الگوی تحلیل استیوارت هیوز مبتنی بر چه مبانی فلسفی و نگرش تاریخی است و گام های مناسب کاربرد آن در تحلیل اندیشه سیاسی چیست؟
- مفاهیم سازنده روش تحلیل اسکینر را تعریف کرده، نحوه تحلیل اندیشه سیاسی در این روش را با توجه به دو سطح تحلیل متن و زمینه توضیح دهید؟
- در روش اسکینر میان اندیشه سیاسی و کردارهای سیاسی چه ارتباطی وجود دارد و تفکر سیاسی چگونه برای بازسازی سیاسی و اجتماعی یک جامعه توسط عاملان سیاسی بکار می رود؟

روش فهم نظریه های سیاسی

توماس اسپریگنز

هدف نظریه سیاسی

■ سرشت کلی روش: متن گرا و بازسازی متن حول یک بحران کلید

■ هدف نظریه های سیاسی :

■ نهایتاً فهم و توضیح نظم صحیح در جامعه است.

■ هدف اصلی نظریه پردازان ارائه راه حلی برای «مشکلات» است.

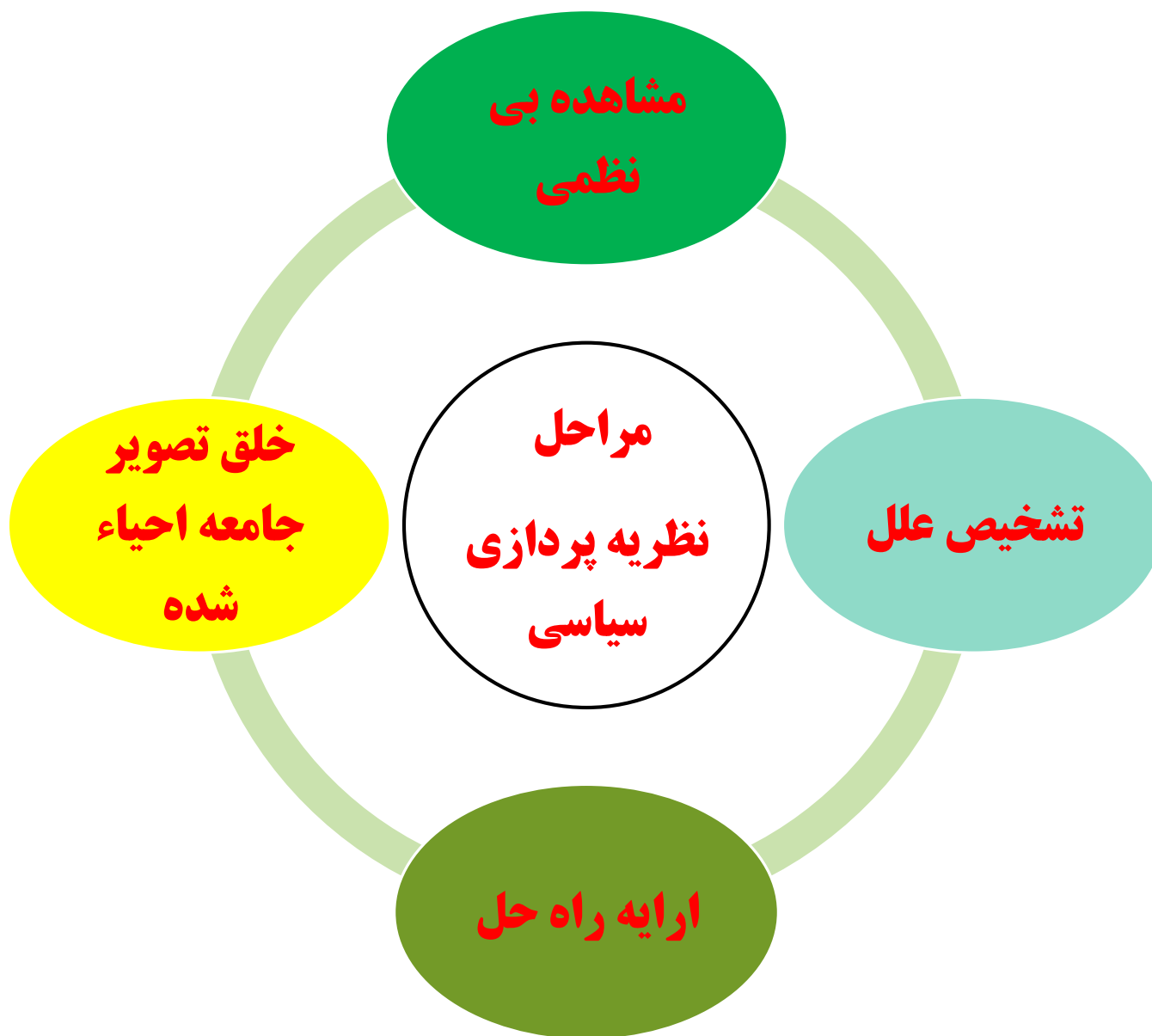
■ هدف ها و «کارکردهای» جامعه سیاسی گوناگون و متعدد است:

■ جامعه سیاسی گونه ای نظم انسانی را جانشین هرج و مرج می کند.

■ وظیفه نظام اجتماعی محافظت از افراد خویش است؛

■ امنیت جانی افراد باید تضمین شود.

■ در سطحی بالاتر و پیچیده تر، جامعه سیاسی چارچوبی ارائه می دهد که به زندگی افرادش معنی و اعتبار می بخشد.

مشاهده بی‌نظمی

□ تقریباً تمام نظریه پردازان سیاسی از مشاهده بی‌نظمی در زندگی سیاسی آغاز می‌کنند.

□ برای فهم افکار یک نظریه پرداز سیاسی اولین سوال این است:

- مشکل او کدام است؟
- به نظر او چه چیزی خطرناک، فاسد و مخرب است؟
- چه چیزی او را برانگیخته تا تعمق و تفکر ذهنی را به صورت نظریه سیاسی منسجم و اساسی به رشته تحریر درآورد. هدفش کدام است؟
- چه نارسایی و بی‌نظمی مشخصی را می‌خواهد درمان کند؟
- گاهی سوال اساسی این است که کدامیک از سازوکارها در نهادهای نظام سیاسی مسئول شکست مشهود است؟

□ آیا یک متفکر می‌تواند بدون داشتن تصویری از نظم درست به طور صحیح یا ضمنی، به مشاهده بی‌نظمی بپردازد؟

کشف علل بحران

■ عرضه درک روشنی از مشکلات اساسی ای که جامعه با آن روبروست.

■ کشف علل و موجبات بی نظمی معمولاً خیلی مشکل و دشوار است.

■ آیا این مشکل مسئله ای عمومی و اجتماعی، یا فردی و سلیقه ای است؟

■ آیا مشکل خرابی نظام است یا مسئله لاینحل فردی است؟

■ آیا ریشه مشکل در اوضاع سیاسی جامعه است یا از اختلافات عصبی ناشی شده است؟

■ آیا بی نظمی اجتماعی علل سیاسی دارد و یا علل فردی و روانی، ؟

■ آیا ریشه بی نظمی عوامل «طبیعی» است یا از عوامل مصنوع بشر. و به همین علت قادر است آن ها را به حکم تناسب تعدیل کند و تغییر بدهد؟

■ آیا علل و موجب نارضایتی های انسانی و اجتماعی «جزو طبیعت اشیا است» و یا این

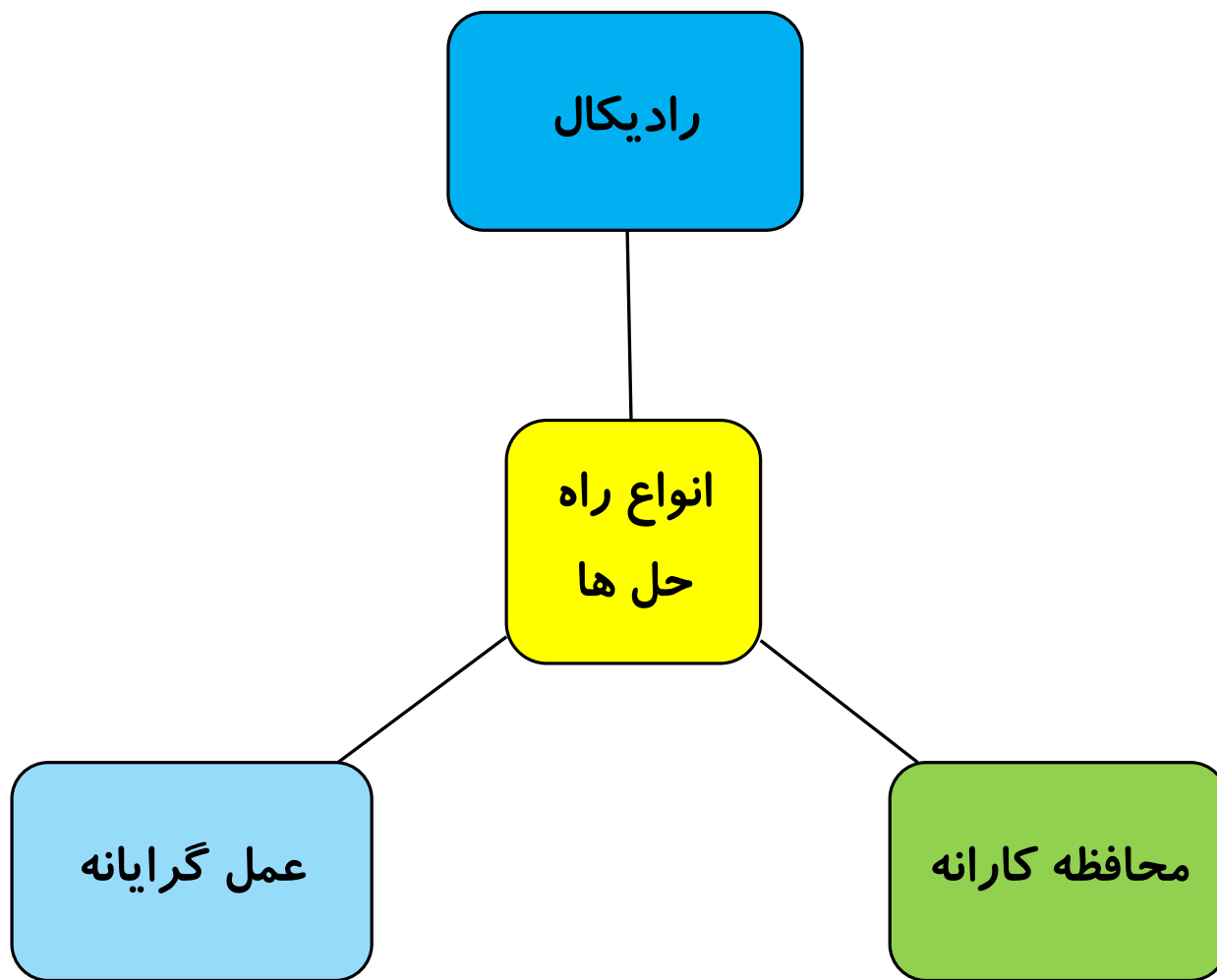
که جزئی از عوامل محیطی است که بشر قادر به مهار آن ها است؟

■ شاید مشکل در شکست نهادهای تربیتی جامعه باشد.

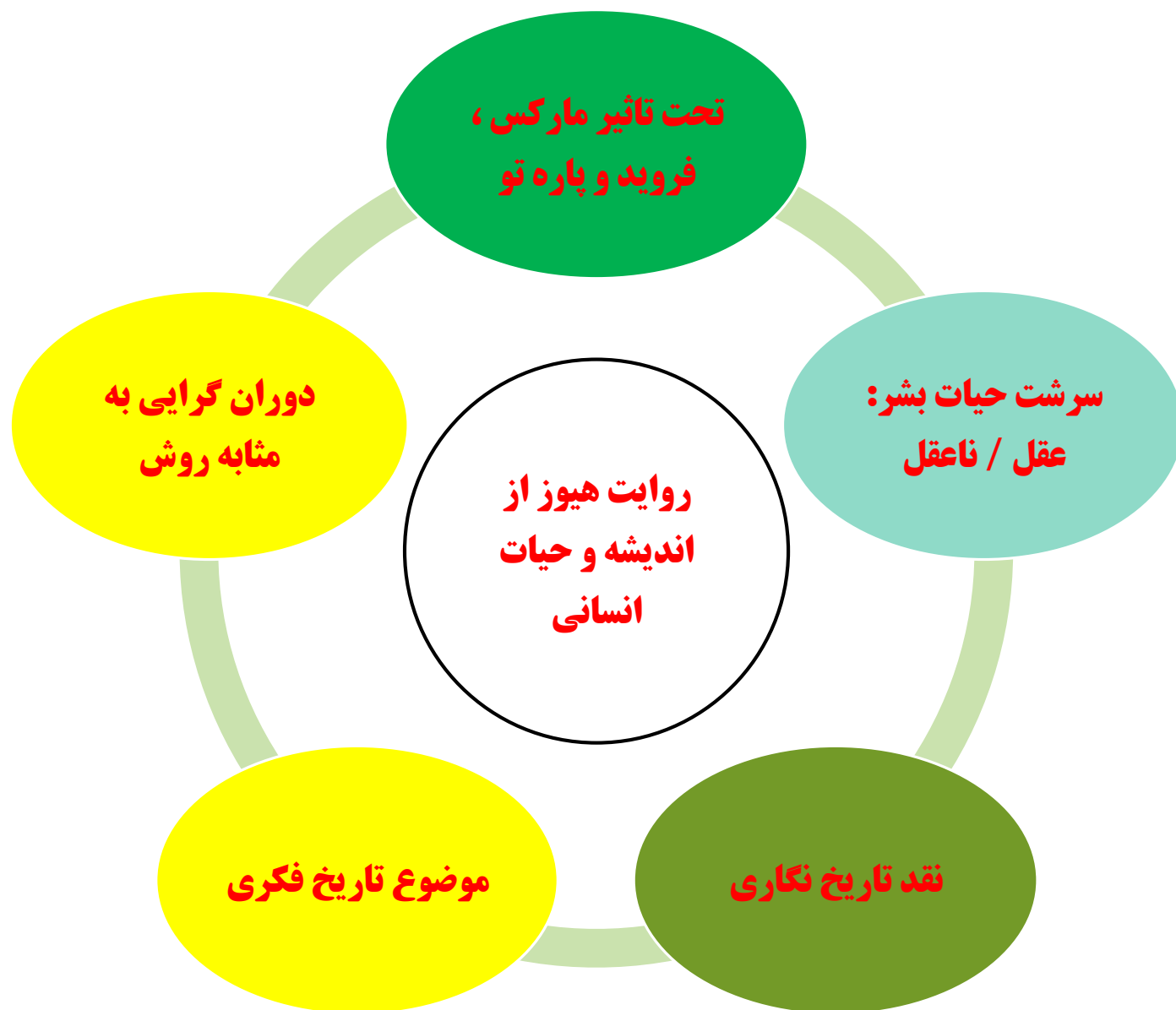
■ ضرورت توجه نظریه پرداز به تمایز میان مشکلات سیاسی قابل حل و آنهایی را که جزو سرنوشت بشر است.

آرمان شهر: جامعه احیاء شده

- ❑ کلمه «یوتوپیا» (آرمان شهر) ریشه یونانی دارد و به معنی «هیچ گاه» است.
- ❑ آرمان شهر یعنی تصور آن چه می تواند باشد؛ جهان آنگونه که می بایست باشد.
- ❑ آرمان شهر نقطه مقابل جامعه بدون نظم است.
- ❑ تصویری جامع و نسبتاً منسجم از زندگی سیاسی است.
- ❑ حامل هنجارهای رفتار درست در زندگی سیاسی است.
- ❑ مدل هنجاری او از جامعه خوب نوعی داستان برای نمایش زندگی انسانی است که در آن صحنه ها و نقش ها مشخص شده اند.
- ❑ جامعه خوب محصول فعالیت ذهنی و فکری نظریه پرداز است و جز در خیال متفکر، در جای دیگری یافت نمی شود.
- ❑ جامعه بازسازی شده، با این که «خیالی» است، باید به شدت با واقعیات مربوط باشد.
- ❑ آرمان شهر امکانات بالقوه بشر را توصیف کند؛ آرمان شهر، بیان کننده قابلیت ها و امکانات سیاسی است و نه واقعیت ها.
- ❑ بینش بازسازی شده نظریه پرداز از جامعه ای منظم فعالیتی نیمه هنری و نیمه علمی است. تا حدی کار ذهن خلاق است و تا حدی نتیجه کشف سازمان یافته.

روش تاریخ نگاری استیوارت هیوز

هرمنوتیک کوئنتین اسکینر

کلیات

تحت تاثیر: ویتگنشتاین، آستین دگرایی (زبان‌شناسی)، گرافی (ایدئولوژی و سیاست) و کالینگوور (مکتب تاریخی - فهمی)

مفروضات

- معانی نهفته در متون سیاسی می‌توانند واجد تاثیرات علمی سیاسی باشند
- تغییر در ایدئولوژی‌های سیاسی بر ثبات یا ریزش نهادها و ساختارهای سیاسی مسلط بر جامعه موثر است
- نویسندگان و مولفان با تغییر عاقدانه در ایدئولوژی‌های سیاسی می‌توانند بر نهادها و ساختارهای سیاسی تاثیر عملی بگذارند.

دو نگرش به معنای عبارت و سخن

نگرش اول:

- اهمیت رابطه میان معنا گزاره ها و صدق؛
- گزاره ها خصلت خبری دارند؛
- پرسش: آیا یک عبارت یا گفتار صادق است یا کاذب؟
- مثال: دیوار سفید است. (توصیفی)

نگرش دوم:

- اهمیت یا بی نسبت معنا و کاربرد آن یا نسبت میان معنای الفاظ و مقاصد و نیات گوینده؛
- پرسش: نسبت میان معنا و کاربرد یا معنای الفاظ و مقاصد گوینده از اظهار ارتش چیست؟؛ (دستآورد ویتگنشتاین متأخر، آستین و گرایس)

دستآورد نگرش دوم:

- توجه به جنبه فاعلی زبان؛
- تمرکز به افعالی که از طریق گفتار صورت می گیرد.

ماهیت کنش گفتاری یا اعمال مضمون در سخن (speech act)

بعد اول: محتوی گزاره‌ای propositional content

بعد دوم: نیروی مضمون در سخن illocutionary force

سخن‌هایی با محتوی گزاره‌ای یکسان، می‌تواند بار (نیروی) گفتاری متفاوت داشته باشد.

انواع کنش گفتاری: حکم کردن، دستور دادن، اخطار، تشکر، توضیح و غیره؛

مولف و متن

مولف؛ کاربرد آگاهانه سخن و گفتار جهت تغییرات در نهادها و فرآیندهای سیاسی
متن: ایدئولوژی‌های سیاسی، متون روزنامه‌ای یا کلاسیک و هر نوشته گفته‌ای است، برای
مقاصد عمل سیاسی بکار رود: کاریکاتور، شعر،؛

فرآیند فهم: واژگان کلیدی

هنجار مرسوم convention: نقاط مشترک متون یک دوره؛ واژگان کلیدی، اصول، مفروضات، معیارهای مشترک؛

زمینه عملی practical context: نهادها، فرآیندهای سیاسی و جریانهای سیاسی

فرآیند تصرف manipulation: پذیرش، حذف یا انکار یک ایدئولوژی

خصیصه اعمال (واژگان و ایدئولوژی سیاسی): توصیف و ارزیابی اعمال سیاسی در زمینه عملی

خصلت سرکوب کنندگی (repressive) و تولید کنندگی (production):

- هر متن سیاسی رقیب و جوهی از هنجارهای سیاسی مرسوم یا رقیب را نادیده گرفته کنار می گذارد.

- هر متن سیاسی رقیب و جوهی از هنجارهای سیاسی مرسوم یا رقیب را در ایدئولوژی خود بکار می گیرد.

- بنابراین، هر هر ایدئولوژی سیاسی واجد دو خصلت سرکوب کنندگی و تولید کنندگی بطور همزمان است.

کلیات

محدودیت‌ها خصلت سرکوب‌کنندگی و تولیدکنندگی (دخل و تصرف):

- ایدئولوژیک: هر نوع تغییر ایدئولوژی نیاز به توجیهی برای آن است؛ از ایدئولوژی دوران گرفته می‌شود.

- سیاسی: پذیرش هر نوع ایدئولوژی تبعات عملی دارد؛ پادشاه آلمان حتی اگر اعتقادی به آیین پروستان نداشتند (در تقابل با آیین کاتولیک و پاپ) اما بایستی آن را ترویج می‌کردند.

شروط موفقیت تغییر ایدئولوژی

- ایدئولوژیک: میزان تطبیق یافتن با مکاتب فکری دیگر؛
- توانایی ایدئولوگ‌ها در کنترل ابزارهای ترویج افکار: دانشگاه، کلیسا، مطبوعات و...؛
- روابط قدرت: چینش ناپایدار روابط قدرت و امکان ایجاد ائتلاف‌های سیاسی جدید؛

منابع

1. اصلی:

□ کتاب « تفسیرهای جدید بر فیلسوفان سیاسی مدرن » ، از ماکیاولی تا مارکس، نویسندگان : الستر ادواردز، جولز تاونزند، مترجم: خشایار دیهیمی، نشر نی. صفحات ۹ الی ۲۳

□ فهم نظریه های سیاسی ، تامس اسپریگنز، تهران، موسسه انتشارات آگاه، ۱۳۷۰
□ کتاب « آگاهی و جامعه » ، هنری استوارت هیوز ، ترجمه عزت الله فولادوند، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی ، ۱۳۷۳.

□ مقاله « روش شناسی اسکینر در تحلیل اندیشه سیاسی » ، جیمز تولی، غلامرضا بهروز لک، فصلنامه علوم سیاسی ، سال هفتم، شماره ۴، زمستان ۱۳۸۳.

□ مقاله « سرگذشت اندیشه ها » ، حسین معصومی همدانی، مجله نشر دانش، خرداد و تیر ۱۳۷۰، شماره ۶۴.

کمکی:

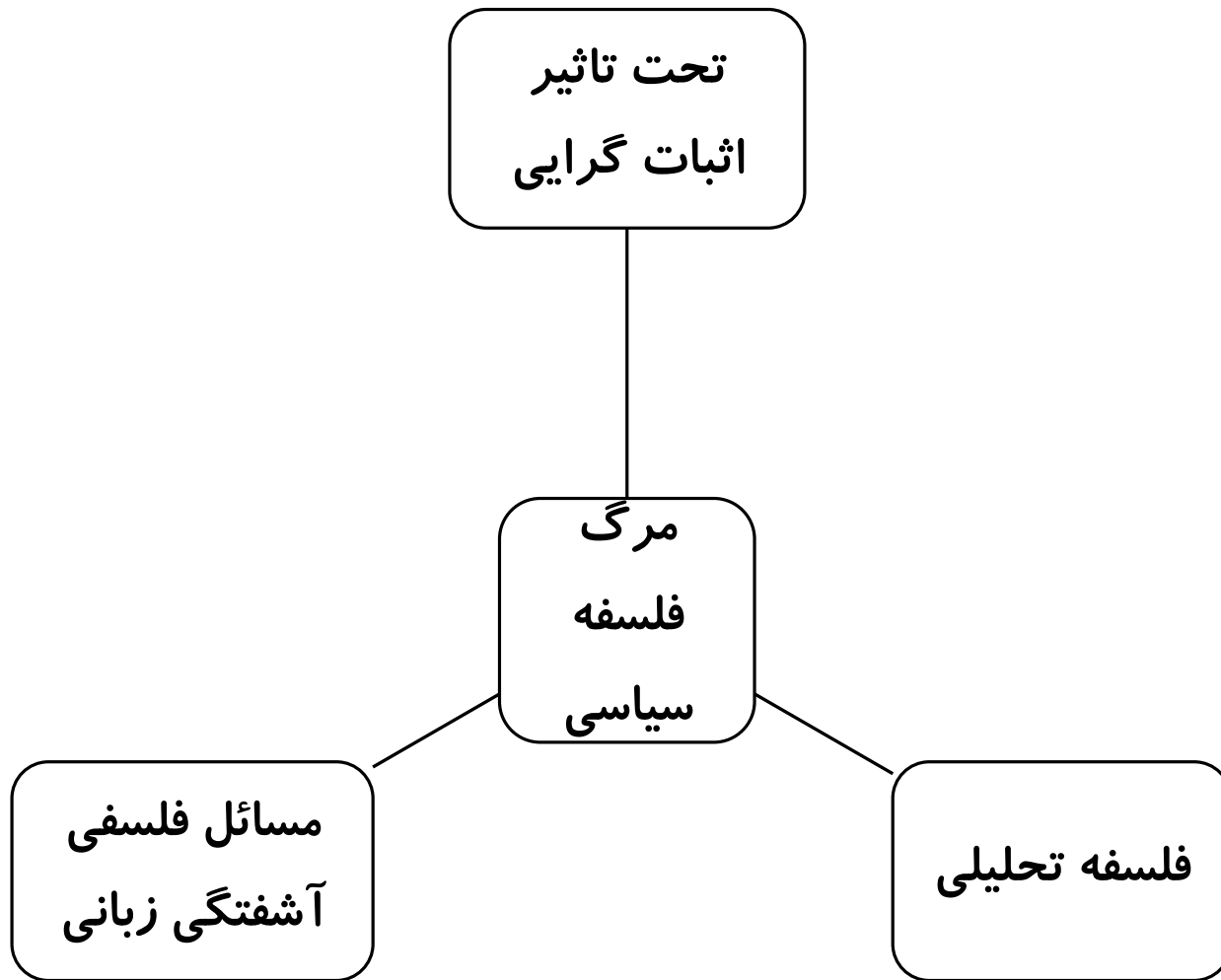
□ کتاب « روش شناسی علوم سیاسی »، دکتر سید صادق حقیقت، انتشارات دانشگاه مفید

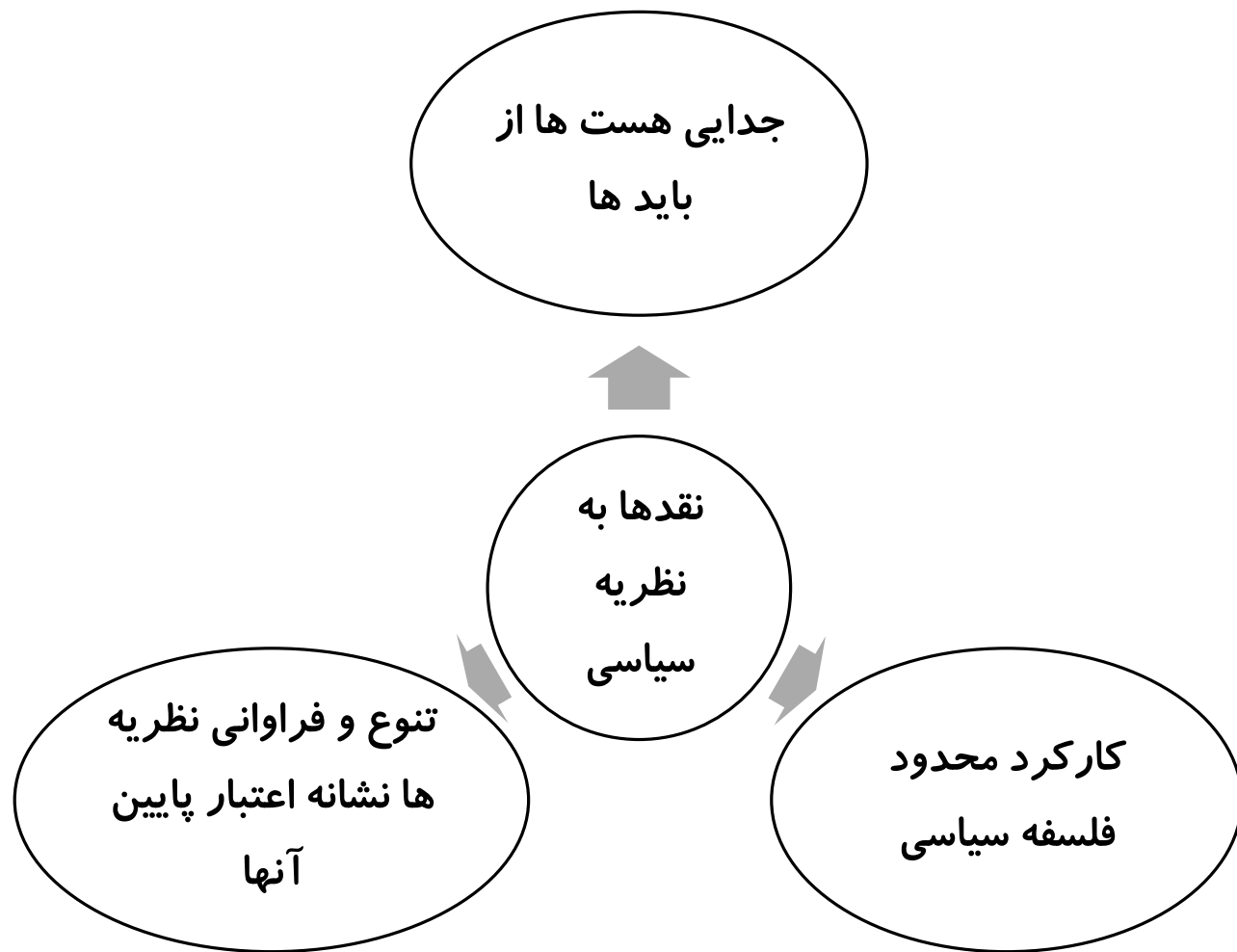
□ مقاله «تاریخ عقاید، تاریخ فکری و مطالعات سیاسی»، دکتر سید صادق حقیقت، مجله « پژوهش سیاست نظری»، پاییز و زمستان ۹۲.

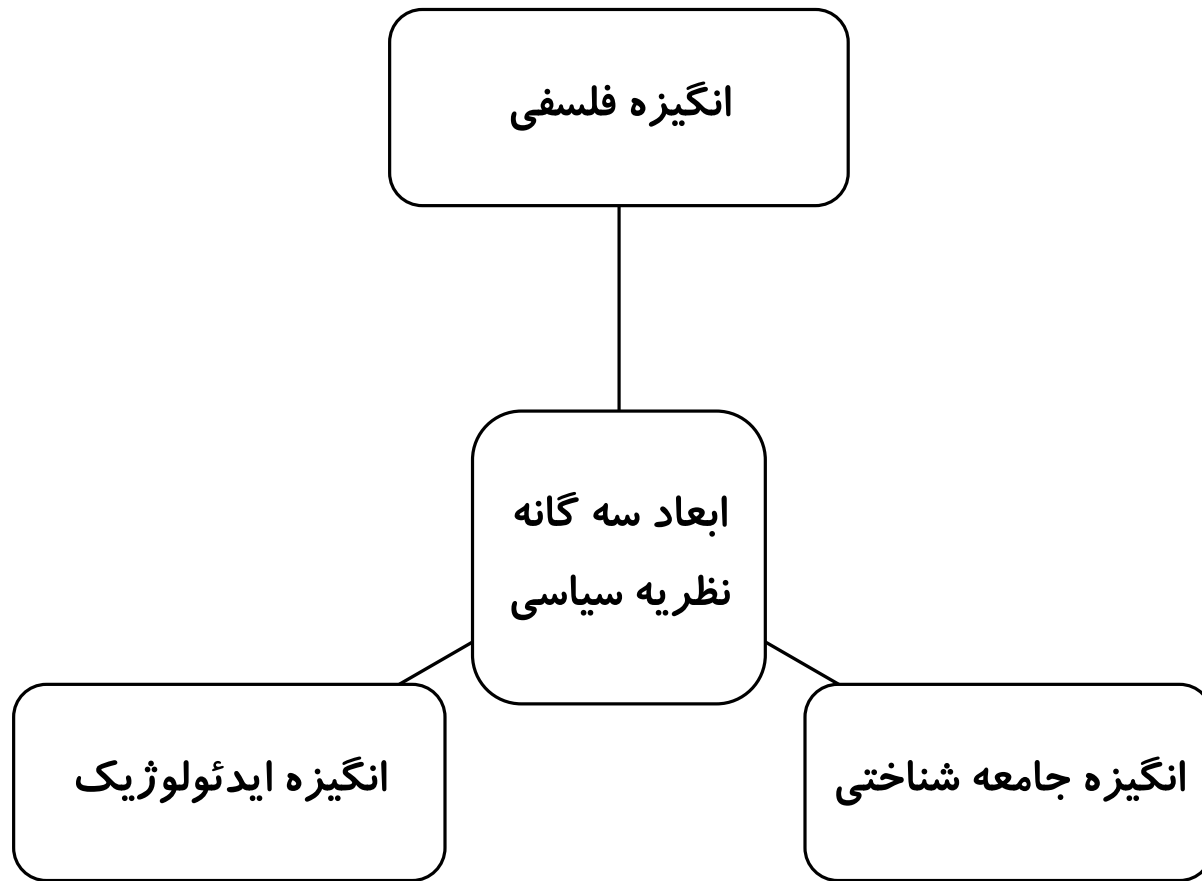
سیاست، فلسفه سیاسی و ایدئولوژی سیاسی

سوال های برای بحث

- معنای زوال یا افول فلسفه سیاسی چیست؟
- چه نقدهایی به نظریه سیاسی (فلسفه سیاسی) وارد است؟
- طرح اصل « جدایی هست از باید » بر بر زوال فلسفه سیاسی چه تاثیری داشته است؟
- تعریف و کارکرد نظریه سیاسی چیست؟
- ابعاد سه گانه نظریه سیاسی (فلسفه سیاسی) را بیان کنید؟
- چه تفاوتی میان فلسفه سیاسی در عالم قدیم و جدید وجود دارد؟
- چه نسبتی میان فلسفه سیاسی و باورها (و الهیات و متافیزیک) برقرار است؟
- چه دلایلی باعث افول انگیزه های ایدئولوژیک در تدوین نظریه های سیاسی شده است؟

منابع

1. اصلی:

□ مقاله « کاربرد نظریه سیاسی » جان پلامناتس (به نقل از : فلسفه سیاسی؛ آنتونی کوئینتن، ترجمه مرتضی اسعدی)

□ مقاله « سیاست، فلسفه و ایدئولوژی » پی.اچ. پاتریچ (به نقل از : فلسفه سیاسی؛ آنتونی کوئینتن، ترجمه مرتضی اسعدی)

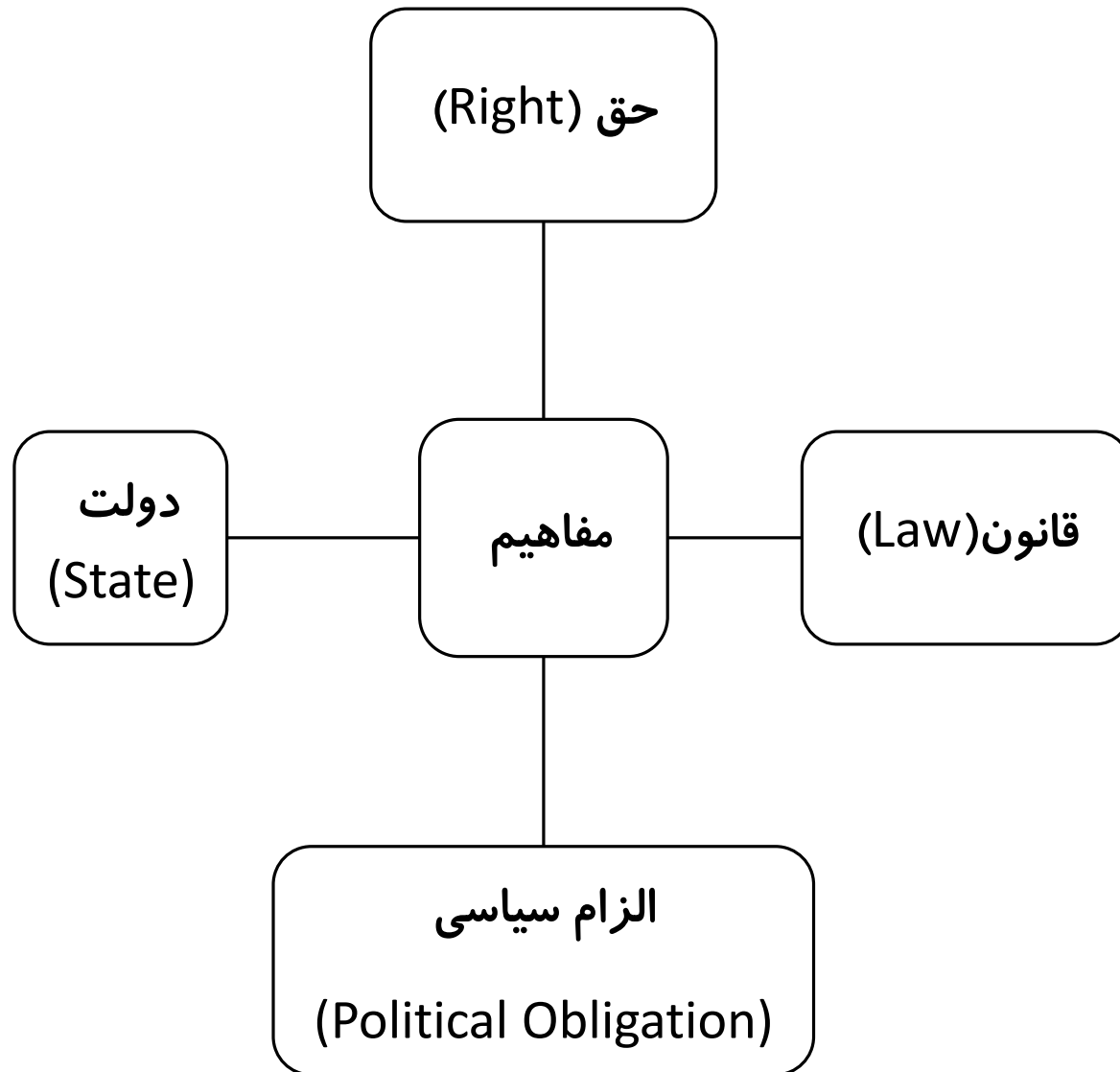
2. کمکی:

□ پیوند نامبارک پوزیتیویسم و اندیشه سیاسی ، دکتر سعید زیباکلام، مجله حوزه و دانشگاه، سال هشتم، شماره ۳۰ ، بهار ۱۳۸۱.

الزام سیاسی و حق طبیعی

سوال های برای بحث

- تعاریف « حق »، « قانون »، « الزام سیاسی » و « دولت » را بیان کنید؟
- تمایز قانون (وضعی) از حق (طبیعی) چیست؟
- چه پیوندی میان « قانون »، « الزام سیاسی » و « حق » وجود دارد؟
- برداشت هارت از رابطه « حق » و « الزام سیاسی (قانون) چیست؟
- از منظر هارت ، گونه های « حق » کدامند؟

مقایسه قانون (Law) و حق (Right)

حق	قانون	مولفه
روا (Right) و ناروا (wrong)	رفتار نیک (good) و رفتار بد (bad)	موضوع
درونی	بیرونی	نسبت به ما
توجیه اخلاقی	زور	درونه
روشن کردن قلمرو آزادی (خودفرمانروایی)	روشن کردن قلمرو محدودیت فرد (یا فرمانروایی دولت)	تاثیر بر حیات فردی
پیشادولت (وضع طبیعی)	دولت	خاستگاه

طرح مساله: رابطه حق و الزام سیاسی

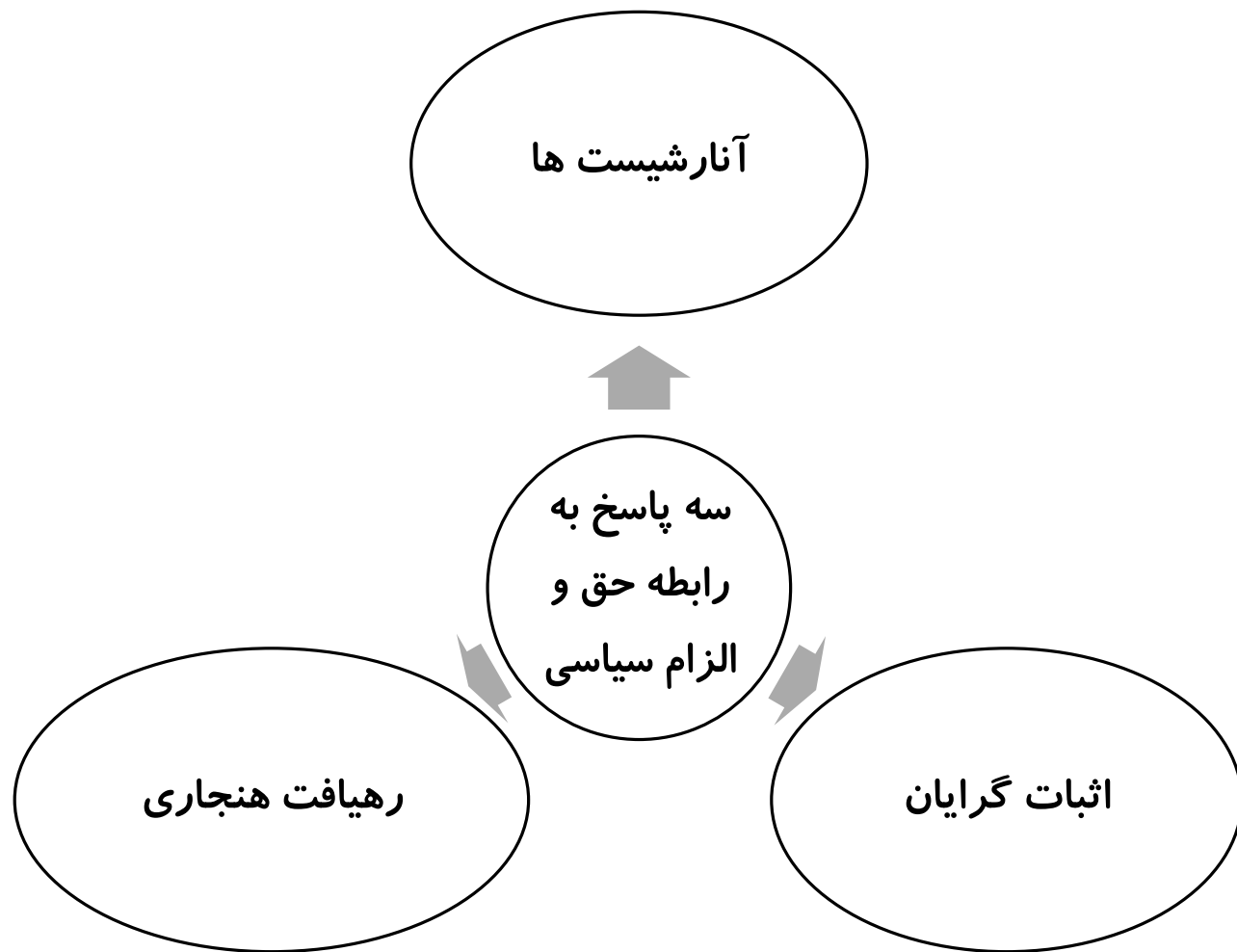
□ چه پیوندی میان « قانون»، « الزام سیاسی » و « حق » وجود دارد؟

1. آیا الزام سیاسی (قانون) نیازمند توجیه اخلاقی هست یا نه؟

2. چگونه می توان الزام سیاسی را توجیه کرد؟

1. آیا الزام سیاسی (قانون) می بایست بر نوعی حق طبیعی استوار باشد؟

2. آیا الزام سیاسی (قانون) صرفاً مجموعه ای از قواعد، فرمان ها یا هنجارهای معتبر بشر ساخته است؟

هارت و نسبت اخلاق و الزام سیاسی

■ هارت با اینکه پوزیتیویست حقوقی مدرن است اما باور دارد که:

■ تایید اعتبار قانونی چیزی مسئله اطاعت را ایجاد نمی کند... هاله ی عظمت و جلال یا اقتدار نظام رسمی هر چقدر هم که باشکوه باشد، فرامین این نظام نهایتاً باید قائم بر ملاحظات اخلاقی باشد.

(به نقل از ریموند ویکس، ص ۴۰)

چارچوب نظریه هارت

- هر گونه حق اخلاقی مستلزم وجود دست کم یک حق طبیعی، یعنی حق متساوی همه مردم به برخورداری از آزادی است.
- این حق مطلق و فسخ ناپذیر است.
- حق برخورداری از آزادی، سرشتی طبیعی دارد زیرا:
 - ریشه در انسانیت انسان و نه عضویت در یک اجتماع سیاسی معین دارد.
 - با عمل اختیاری انسان ایجاد یا تفویض نمی شود.
- تبعات حق طبیعی برای آزادی :
 - هیچ کس حق جبر و منعی در مورد کارهای او ندارد.
 - در انجام هر کاری که متضمن اعمال جبر و منع و یا به قصد صدمه زدن به دیگران نباشد، آزاد است.

ماهیت و انواع حق

- هدف از بحث « حق » در فلسفه اخلاق، تعیین موارد و تحدید آزادی افراد به یکدیگر و تعیین اموری که نیازمند قواعد قانونی جبرآميز است.
- داشتن یک حق مستلزم آن است که توجیهی اخلاقی برای تحدید آزادی دیگران و تعیین این که او چه کار باید بکند، در دست باشد.
- دو گونه حق وجود دارد:
 - حق همراه با وظیفه (توسط دیگری)
 - حق به مثابه آزادی ها؛
- هارت این دو گونه حق را، « حقوق خاص » و « حقوق عام » نام گذاری کرده است.

حقوق خاص

■ تعریف:

■ از معامله و قرار و مدار خاصی بین چند نفر، و یا از رابطه خاصی که بنابر آن این افراد در مقابل یکدیگر قرار می گیرند، نشأت یابد، در آن صورت طرفین حق و تکلیف (یا حق و الزام) ، یعنی هر کسی که حقی دارد و هم کسی که در مقابل آن حق تکلیفی دارد، منحصر» محدود به طرفین همان قرار و مدار یا رابطه خاص خواهند بود.

■ کسب حق مداخله در آزادی دیگران است.

■ انواع حقوق خاص :

■ نشأت گرفته از عهدها و قول دادن ها؛

■ تفویض حق؛

■ تقابل محدودیت ها؛

■ وقتی عده ای از افراد هرگونه کار مشترکی را مطابق قواعدی اداره یا رهبری می کنند و برای این کار مجبور می شوند که آزادی خود را محدود کنند، به لحاظ پذیرفتن همین محدودیت ها در آزادیشان، حق خواهند داشت در مواقع لزوم به نوبه خود آزادی کسانی را که از محدود شدن آزادی آنان منتفع می شوند، محدود کنند.

تقابل محدودیت ها و جامعه سیاسی

- جامعه سیاسی نمونه پیچیده از وضعیت اجتماعی برآمده از تقابل محدودیت ها؛
- الزام و تکلیف سیاسی برآمده از عضویت یک فرد در یک اجتماع و نه از آن بابت که انسان است.
- نقد نظریه قرارداد گرایی: اجتماع سیاسی محصول تهدیدات متقابل نه قرارداد اجتماعی
- وجه مشترک حقوق خاص: ناشی از رابطه های خاصی است که میان عده ای از افراد بشر برقرار گردیده است. (نه ناشی از طبیعت بشر)
- اگر شخصی حقوقی را (و نه آزادی هایی را) برای اداره کردن و یا مداخله در امور خود به دیگری واگذار کند، در آن صورت نمی تواند هر زمان که خودش بخواهد اجازه مزبور را به طور یک طرفه فسخ کند.

حقوق عام

■ تعریف:

- وقتی که شخصی مدعی بخواهد در مقابل مداخله کس دیگری که توجیهی برای این کار ندارد، مقاومت یا مخالفت کند. «**من حق دارم که بخواهم عبادت کنم**».
- ادعای یک حق عام عبارتست از این که در انجام هر عمل خاصی به برخورداری از حق که همگان متساویا نسبت به آزادی دارند، استناد شود.

■ هر گونه مداخله در آزادی دیگران نیازمند توجیه است. این توجیه از مصادیق خاص برخورداری همگان از حق متساوی نسبت به آزادی است.

■ تفاوت حقوق عام از خاص:

- از قرار و مدار یا رابطه خاصی نشأت نمی یابد.
- مختص عده خاصی نیست، بلکه همه افراد صاحب اختیار از آن برخوردار هستند.
- تکلیف و یا الزام به عدم مداخله در آزادی دیگران، بر ذمه (عهد و پیمان) همگان است.

جمع بندی نظر هارت

■ سوال ۱: براساس چه اصل معقولی صرف صورت یک معاهده، یا تراضی، یا تسلیم به تحدیدات متقابل، و یا نظایر آن، قطع نظر از مضمون و محتوایی که داشته باشد، می تواند برای توجیه مداخله در آزادی دیگران لازم و یا کافی باشد؟

■ اگر ما مداخله در آزادی دیگران را بر پایه آنچنان دلایلی توجیه کنیم که هنگام دعوی یک حق اخلاقی اقامه می کنیم، در آن صورت بواقع برای توجیه مداخله مزبور به طور غیرمستقیم، به این اصل تمسک جسته ایم که همه مردم متساویا حق دارند آزاد باشند.

■ دعوی حقانیت مداخله در آزادی دیگران براساس عهود یا تراضی و یا تفویض اختیار، به آن لحاظ موجه است که خود شخصی که در آزادی وی مداخله می شود با اعمال حق خویش به برخورداری همسان با همگان از آزادی، آزادانه چنین خواسته است که این دعوی یا حق را برای طرف مقابل ایجاد کند.

■ در مورد تسلیم به تحدیدات متقابل نیز جان کلام ما در واقع این است که دعوی مداخله در آزادی دیگران بر این اساس به آن لحاظ موجه است که عادلانه است، و از آن جهت عادلانه است که جز در آن صورت محدودیت ها و نیز آزادی در میان گروه افراد مورد نظر به طور مساوی و همسان توزیع نخواهد شد.

جمع بندی نظر هارت

- سوال ۲: انواع این قرار و مدارها یا روابط چه خصیصه های مشترکی دارند؟
- قبول این حقوق یا دعاوی، چه در مورد حقوق خاص و چه در مورد حقوق عام، همواره متضمن قبول حق متساوی همگان به برخورداری از آزادی است.

منابع

1. اصلی: ☐ مقاله « آیا هیچ گونه حق طبیعی ای وجود دارد؟ »، هارت، (به نقل از : فلسفه سیاسی؛ آنتونی کوئینتن، ترجمه مرتضی اسعدی)
2. کمکی: ☐ کتاب « الزام سیاسی»، جان هورتن، مترجمان محمد اسلامی و دیگران، مشهد، دانشگاه علوم اسلامی رضوی، ۱۳۸۴. (بویژه مقدمه خوانده شود).
☐ مقاله های سه گانه « قانون طبیعی چیست؟ » و « حقوق طبیعی غیر از اخلاقیات قانون طبیعی است » و « حقوق طبیعی و وجوب قانون بشری » نوشته رندی بآرنت، منتشره در سایت اینترنتی بورژوازی.
<http://bourgeois.ir/چیست-طبیعی-قانون>
<http://bourgeois.ir/حقوق-طبیعی-اخلاقیات-قانون-طبیعی>
<http://bourgeois.ir/حقوق-طبیعی-و-وجوب-قانون-بشری>
- ☐ مقاله « رهیافت هنجاری » از کتاب « روش و نظریه در علوم سیاسی »، گردآوری توسط دیوید مارش و جری استوکر، انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی، ۱۳۸۴.
- ☐ مقاله « حقوق و اخلاق » نوشته راجر، ا. شیر، ترجمه عبدالحکیم سلیمی، مجله معرفت، شماره ۸۲. لینک اینترنتی: <http://www.hawzah.net/fa/Article/View/81213>
- ☐ کتاب « فلسفه حقوق از حقوق طبیعی تا پسامدرنیسم»، ریموند ویکس، ترجمه فاطمه آبیاری، تهران، انتشارات رخداده نو، ۱۳۸۸.
- ☐ کتاب « حق و مصلحت : مقالاتی در فلسفه حقوق، فلسفه حق و فلسفه ارزش »، محمد راسخ، تهران، طرح نو، ۱۳۸۱.
- ☐ مقاله « قرائت های گوناگون از حقوق طبیعی »، ناصر قربانیا، مجله فقه و حقوق، سال اول، تابستان ۱۳۸۳.
- ☐ مقاله « نظریه حق »، محمد راسخ، فصلنامه باروری و ناباروری، دوره ۱۰، شماره ۴، زمستان ۱۳۸۸، صفحات ۳۱۶-۱۳۸۳.
- ☐ کتاب « تاریخ مختصر تئوری حقوقی در غرب»، نویسنده جان کلی، ترجمه محمد راسخ، تهران، طرح نو، ۱۳۸۲.

منابع

1. کمکی (ویدئو)

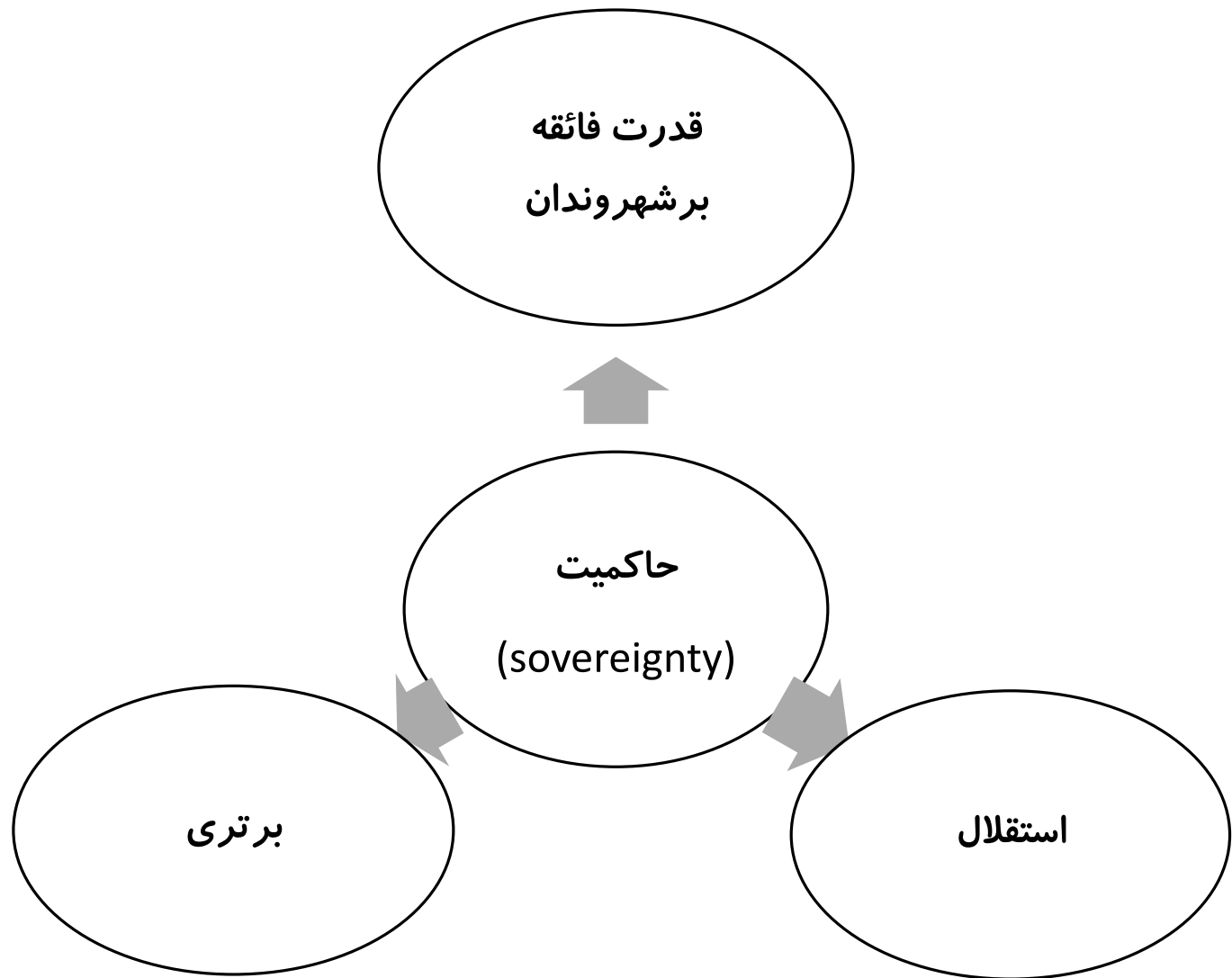
□ مجموعه سخنرانی های دکتر نایجل اشفورد در مورد سنت « آزادی خواهی کلاسیک » بویژه بخش پنجم درباره حقوق طبیعی، وب سایت یوتیوب.

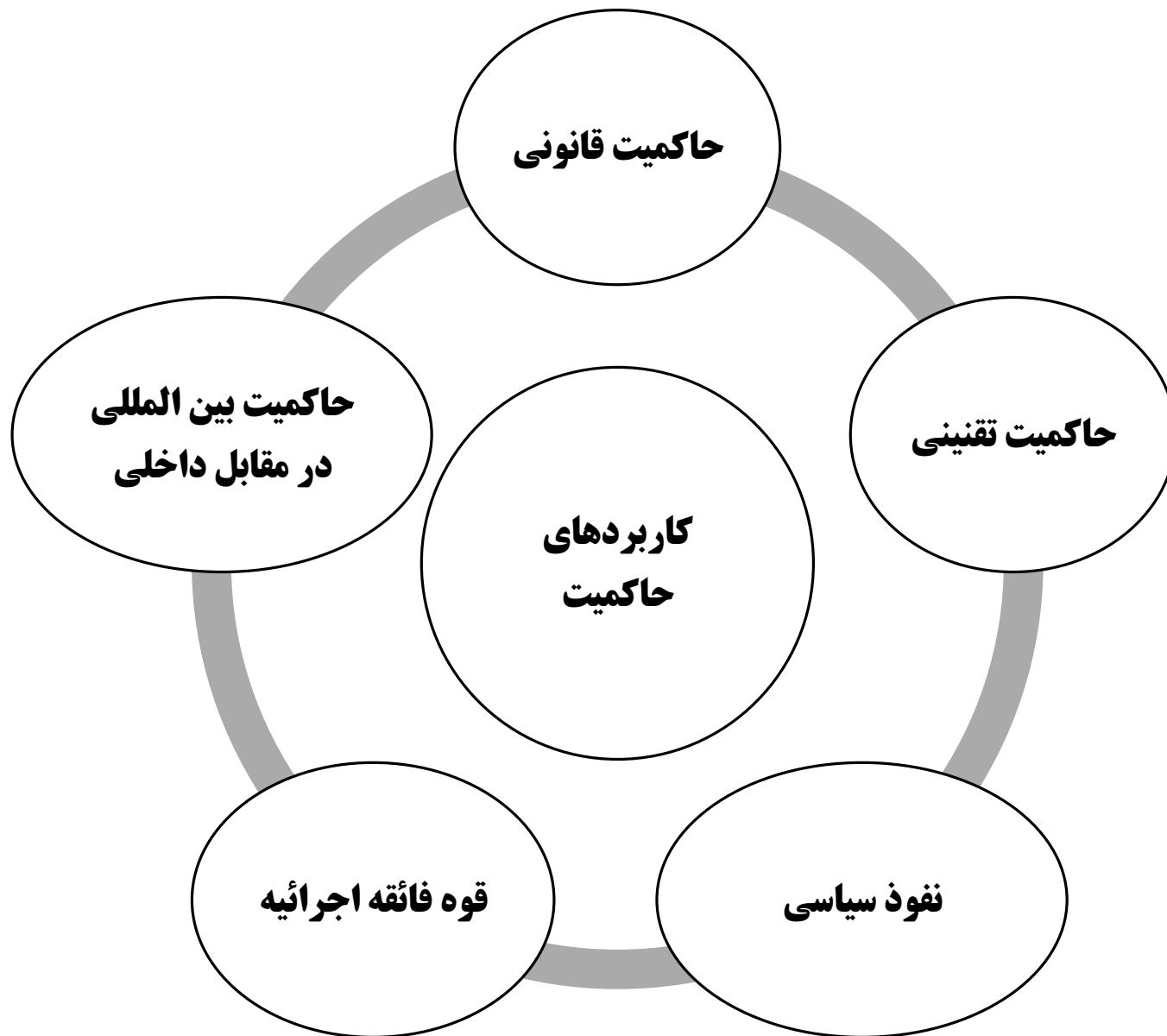
□ آرش نراقی

قدرت، حاکمیت و اقتدار

سوال های برای بحث درباره حاکمیت

- «حاکمیت (sovereignty)» از حیث لغوی و اصطلاحی به چه معناست؟
- مفهوم حاکمیت چه نسبتی با مفهوم «استقلال (independence)» و «برتری (supremacy)» دارد؟ (ابعاد حاکمیت)
- مفهوم «حاکمیت» از چه کاربردهایی برخوردار است؟
- آیا حاکمیت قانونی نیازمند وجود یک ارگان عالی مقننه است؟
- آیا امکان حاکمیت دو نظم حقوقی (داخلی و بین المللی) بطور همزمان وجود دارد؟

منابع (حاکمیت)

1. اصلی :
□ مقاله «کاربردهای حاکمیت» ، استانلی آی .بن ، (به نقل از : فلسفه سیاسی؛ آنتونی کوئینتن، ترجمه مرتضی اسعدی)
2. کمکی :
□ حاکمیت (مفاهیم کلیدی)، آنه مته کایر، مترجمان ابراهیم گلشن و علی آدوسی، تهران، مؤسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه ریزی، ۱۳۸۶
□ الاهیات سیاسی: چهار فصل در مفهوم حاکمیت، کارل اشمیت، مترجم لیلا چمن خواه، نشر نگاه معاصر، ۱۳۹۰، چاپ اول.
□ حاکمیت و آزادی : درس‌هایی در زمینه فلسفه سیاسی مدرن، رامین جهانگللو، نشرنی ، ۱۳۸۳.
□ تحول مفهوم حاکمیت در سازمان ملل متحد، سعید میرزایی ینگجه، وزارت امور خارجه، مؤسسه چاپ و انتشارات، ۱۳۷۳.
□ حاکمیت قانون: مفاهیم، مبانی و برداشت‌ها، احمد مرکز مالگیری، مرکز پژوهشها مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۵.

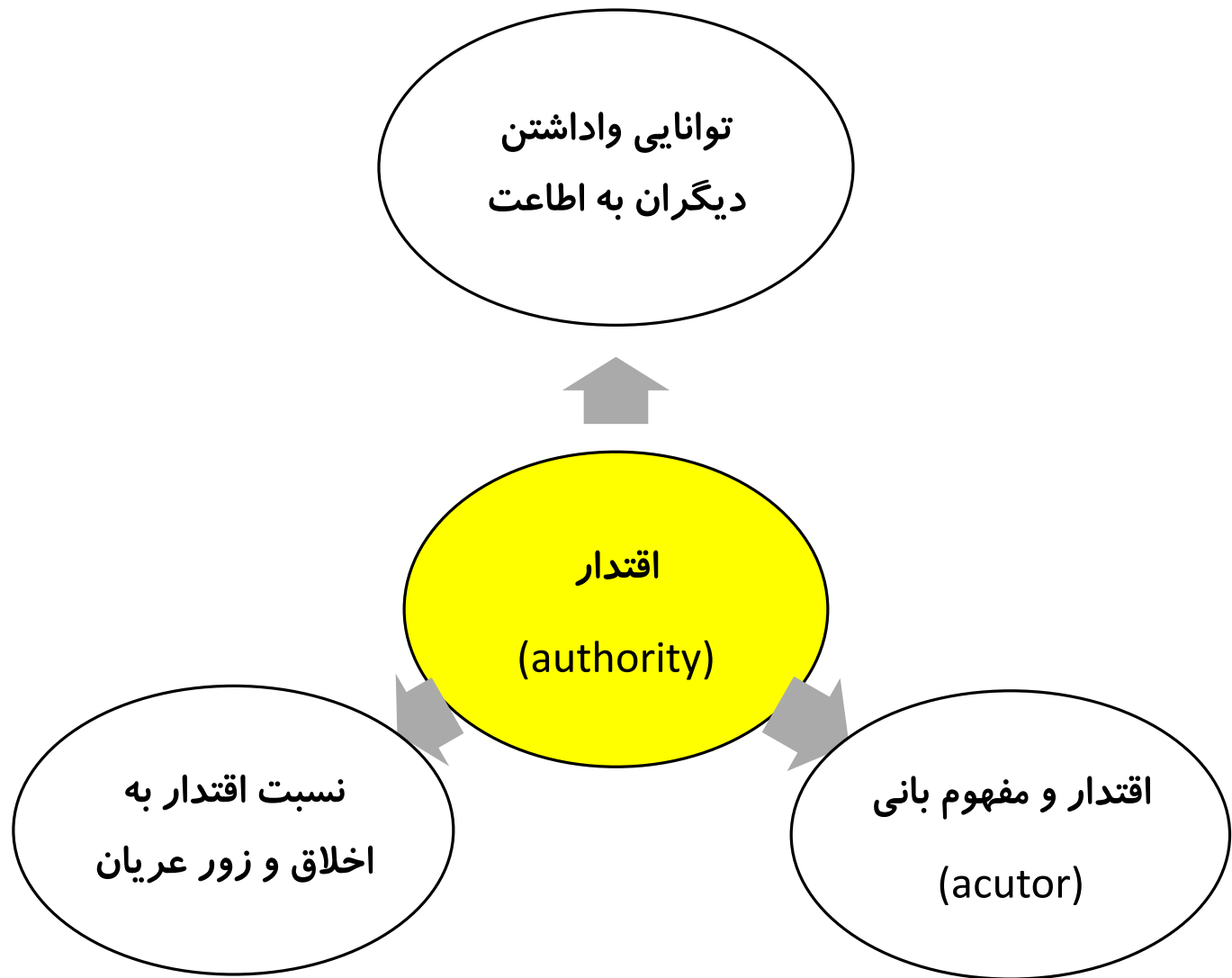
<https://en.wikipedia.org/wiki/Sovereignty>

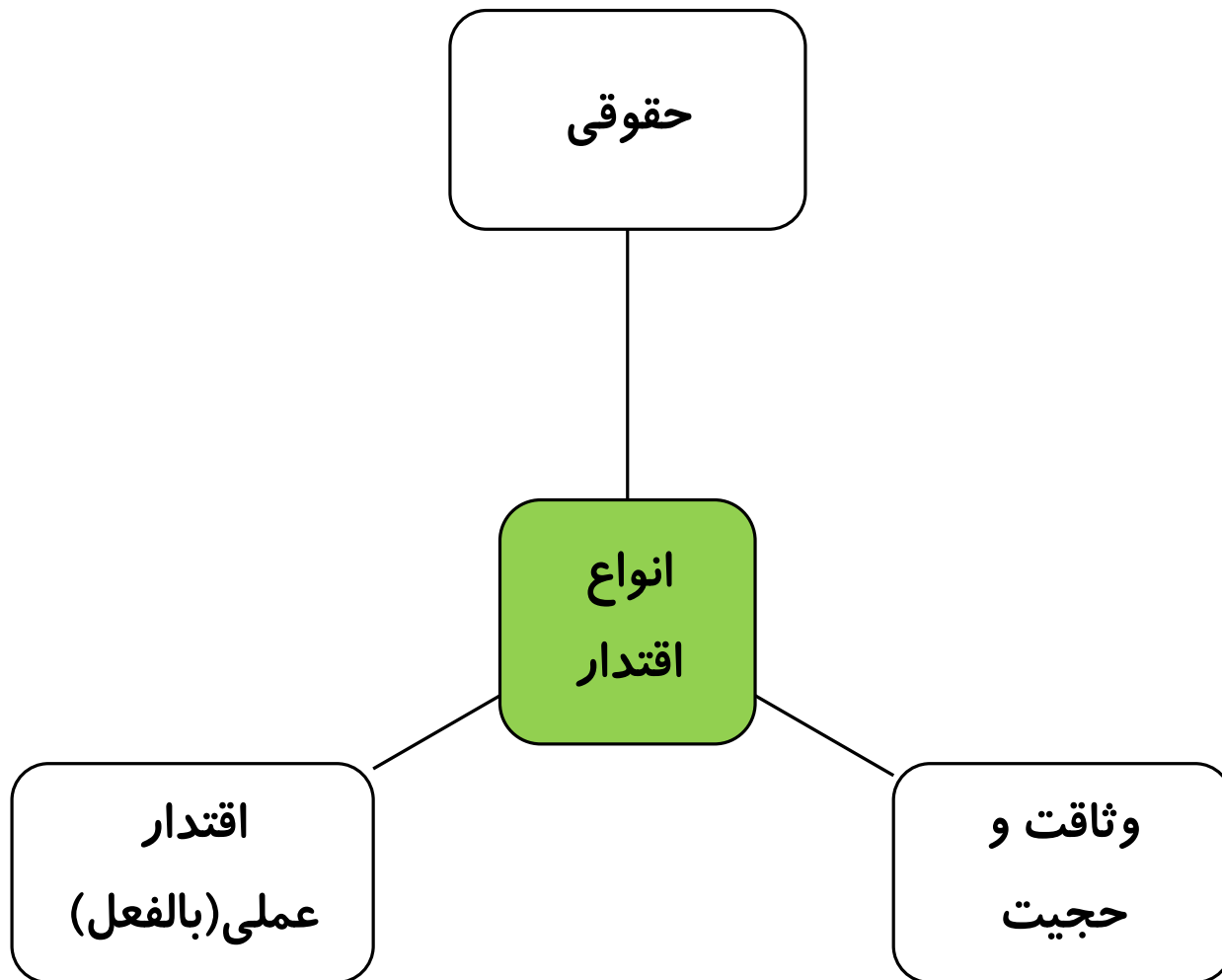
<https://plato.stanford.edu/entries/sovereignty/>

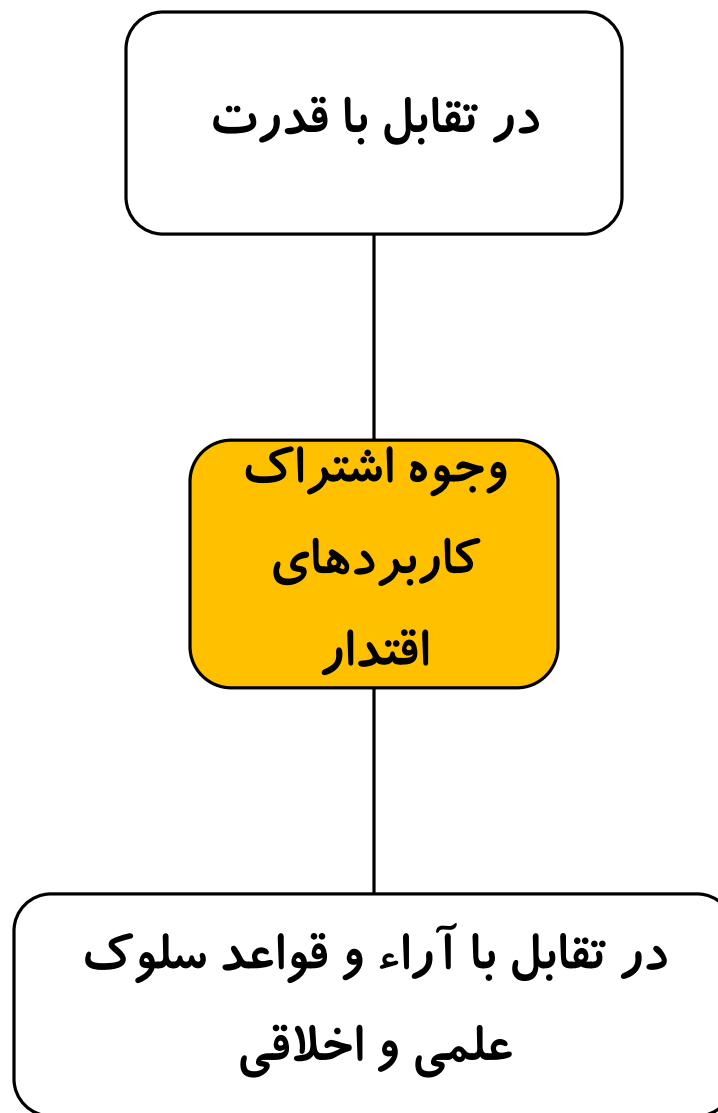
<https://fa.wikipedia.org/wiki/حاکمیت>

سوال های درباره اقتدار (مقاله پترز)

- «اقتدار (Authority)» از حیث لغوی و اصطلاحی به چه معناست؟
- اقتدار چه نسبتی با «هماهنگی اجتماعی» و «نابرابری» دارد؟ (مک کالوم)
- انواع اقتدار در مقاله پترز را شرح دهید؟
- میان مفهوم اقتدار و «اخلاق» و «زور عریان» چه نسبتی وجود دارد؟
- وجوه اشتراک همه کاربردهای اقتدار چیست؟

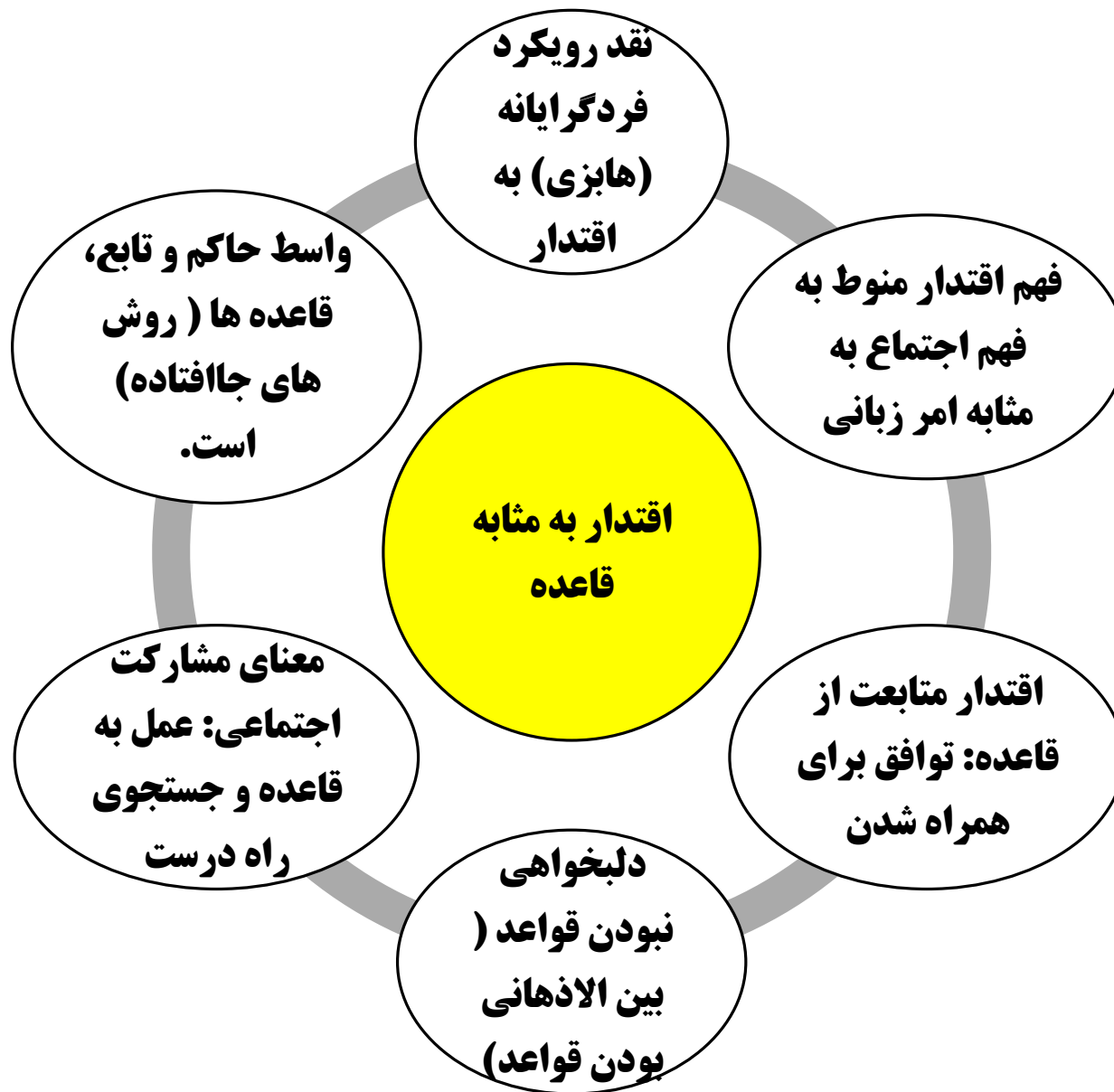

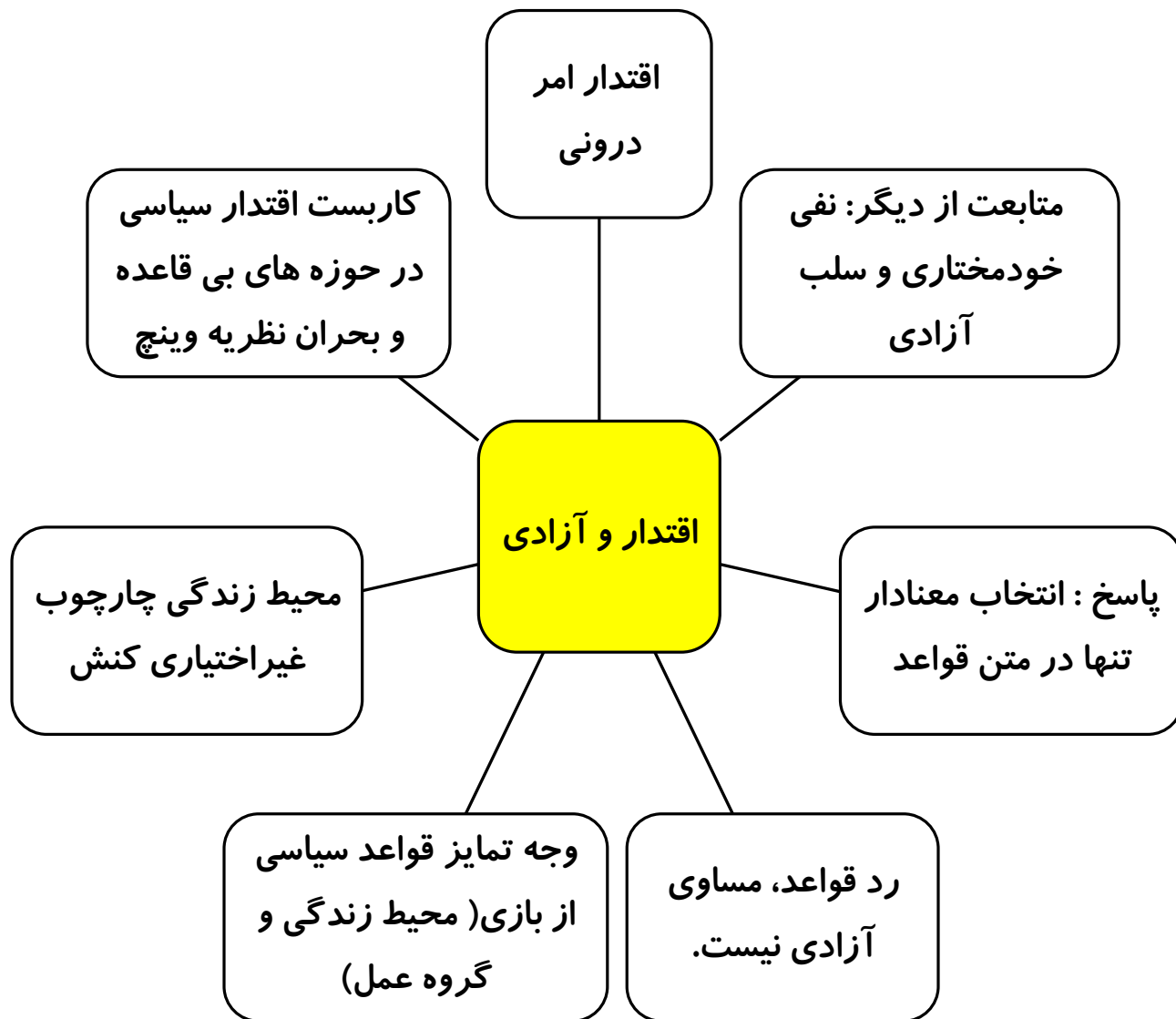

سوال های درباره اقتدار (مقاله وینچ)

- چرا از نظر وینچ، اقتدار توانایی هدایت اراده های دیگران به سوی مراد و مقصود خویش نیست؟
- چه نسبتی میان اقتدار و قاعده در روایت پیتر وینچ وجود دارد؟
- چه نسبتی میان اقتدار و آزادی وجود دارد؟

منابع (اقتدار)

1. اصلی:

- مقاله «اقتدار» ، آر.اس. پیترز، (به نقل از : فلسفه سیاسی؛ آنتونی کوئینتن، ترجمه مرتضی اسعدی)
- مقاله «اقتدار» ، پیتروینچ، (به نقل از : فلسفه سیاسی؛ آنتونی کوئینتن، ترجمه مرتضی اسعدی)

2. کمکی:

- اقتدار، ریچارد سنت، مترجم باقر پرهام، انتشارات شیرازه، ۱۳۷۸.
- مقاله « بررسی روش شناسی امیل دورکیم از منظر پیتروینچ در مطالعه پدیده های اجتماعی » ، حسین هرسیچ و رضا محمود واعظی، فصلنامه دانش سیاسی و بین المللی، سال دوم، شماره دوم ، تابستان ۱۳۹۲.
- مقاله « بررسی تطبیقی آراء روش شناختی ماکس وبر و پیتروینچ » ، دکتر غلامرضا لطیفی، فصلنامه علوم اجتماعی، شماره ۴۶.

<http://www.sa-philosophy.com/manteq-peter.htm>

<http://dar-ayeneh.blogspot.com/1387/09/05/post-12/>

<https://en.wikipedia.org/wiki/Authority>

<https://plato.stanford.edu/entries/authority/>

<http://spot.colorado.edu/~huemer/Contents.pdf>

<https://fa.wikipedia.org/wiki/اقتدار>

<http://vista.ir/content/60484/> -جامعه‌شناسی -سیاسی -ماکس وبر -و-انواع -اقتدار -م شروع -/ (اتوریته)

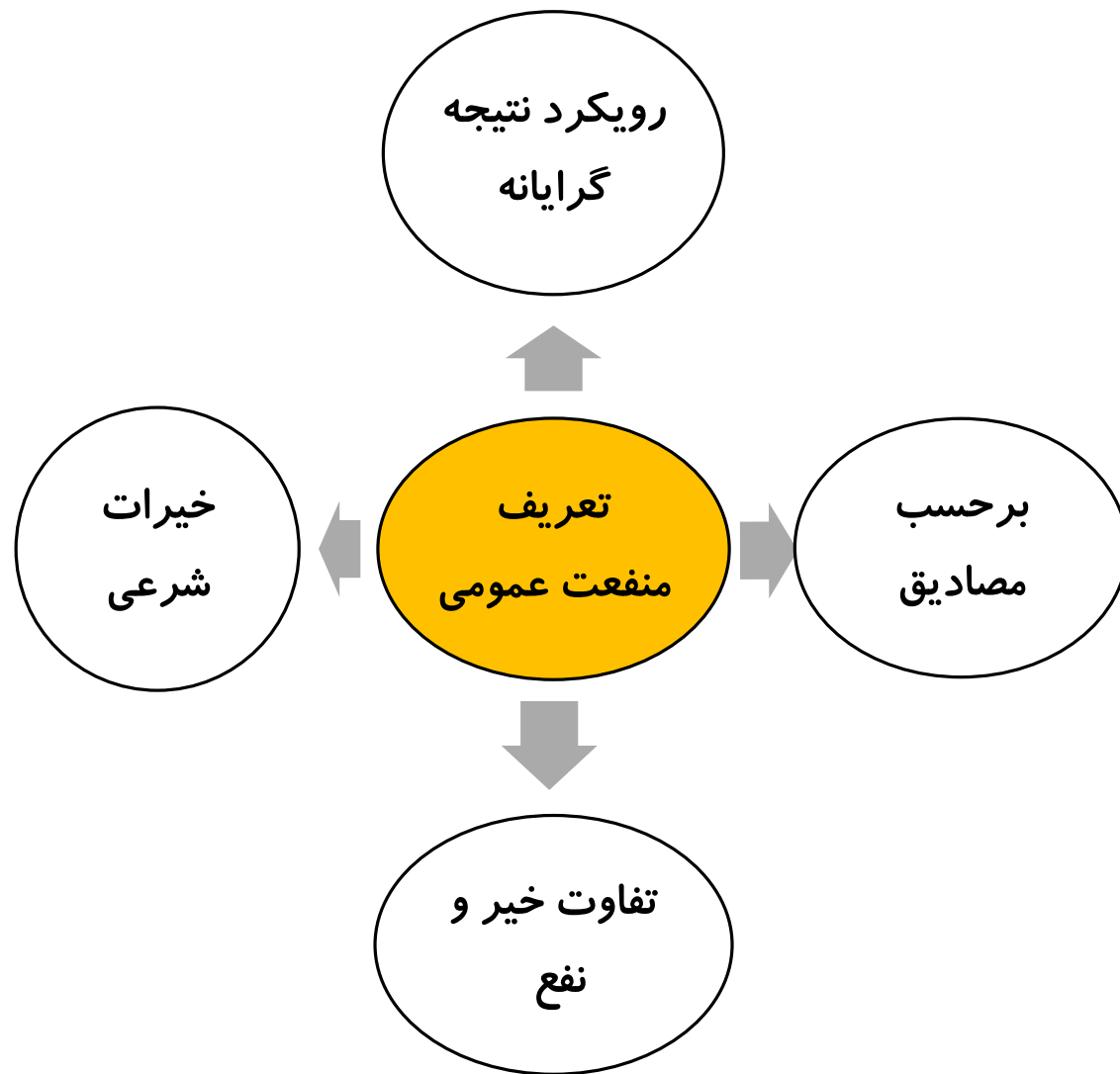
منفعت عمومی (Public Interest)

و

خير عمومی (Common Good)

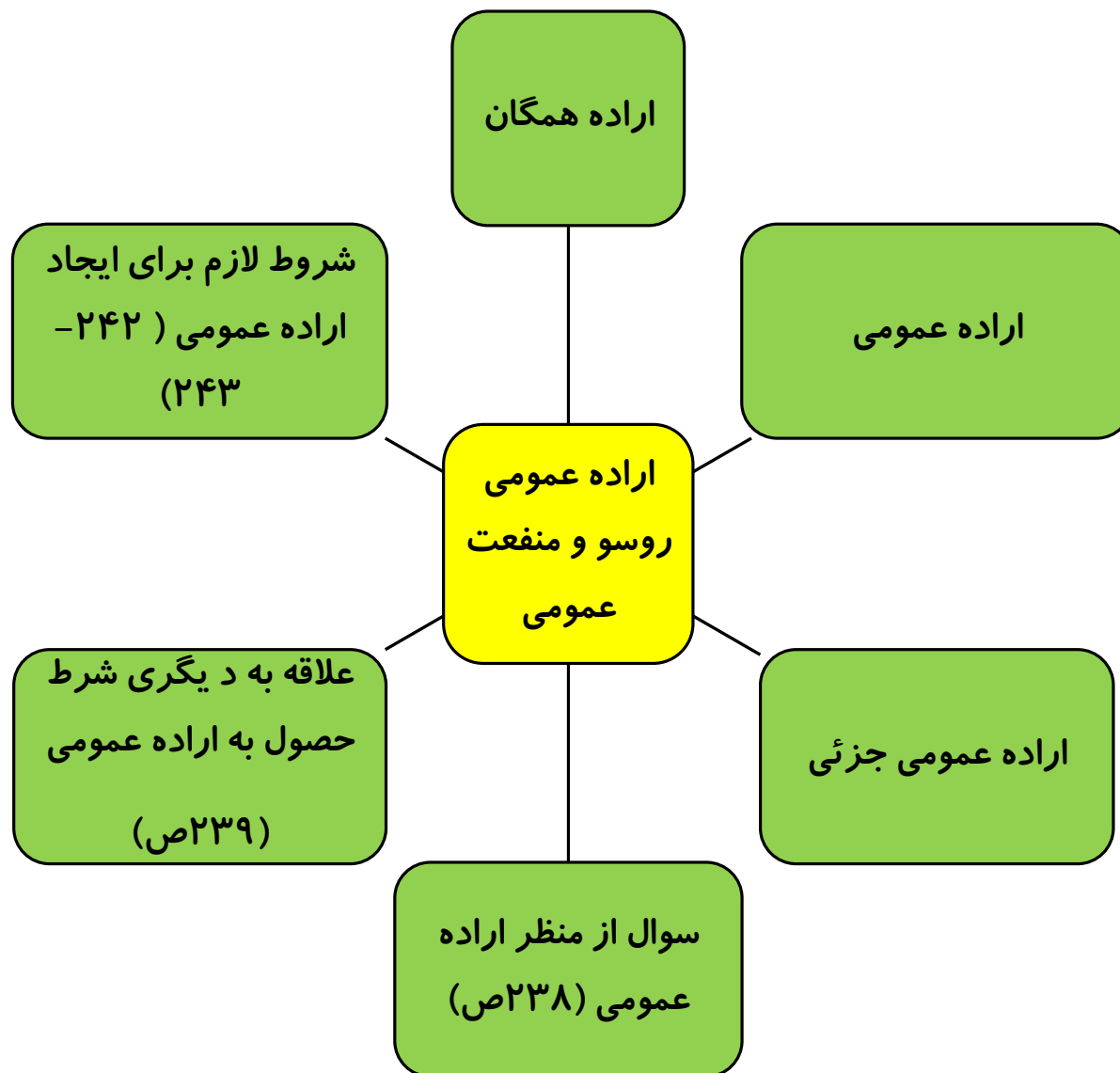
سوال های برای بحث درباره منفعت عمومی

- تعریف و ابعاد مختلف مفهوم منفعت عمومی (Public Interes) چیست؟
- مفاهیم « اراده همگان»، « اراده عمومی جزئی» و « اراده عمومی» برگرفته از نظریه قرارداد اجتماعی روسو چگونه به فهم فرآیند بازنمایی منفعت عمومی در سطح یک اجتماع سیاسی کمک می کند؟
- چه رابطه ای میان منفعت عمومی و حوزه عمومی وجود دارد؟
- چه رابطه ای میان منفعت عمومی و دولت وجود دارد؟
- چرا در حوزه سیاست کاربرد تعبیر « منفعت عمومی » شایع تر از دیگر مفاهیم مانند عدالت، آزادی، برابری و انصاف است؟

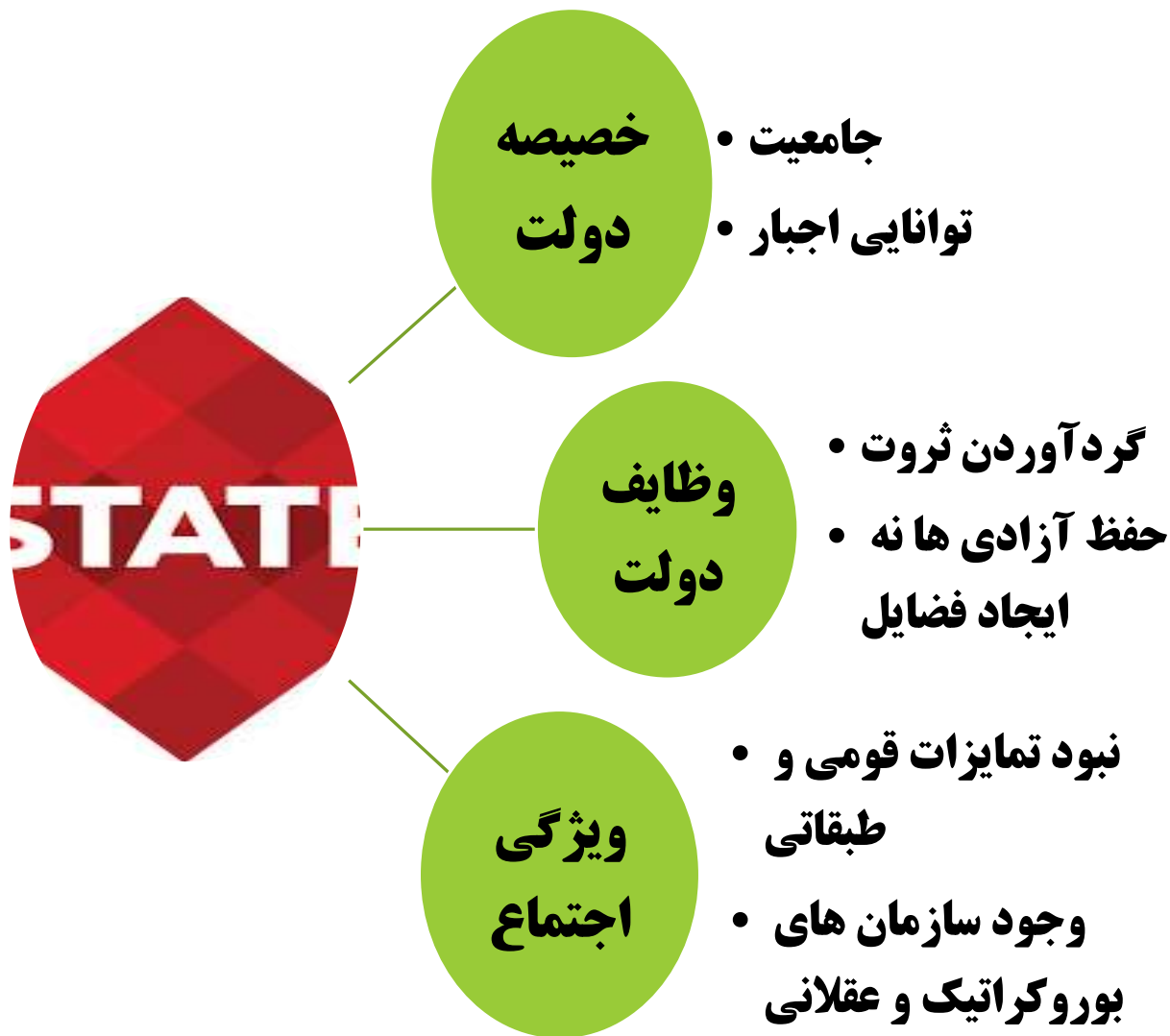

دولت و منفعت عمومی

سوال برای بحث درباره خیر عمومی و عدالت

- تعاریف اصطلاحی مفاهیم خیر عمومی (Common good) و عدالت (Justice) چیست؟
- خیر عمومی چه تفاوتی از منفعت عمومی دارد؟
- گونه های مختلف دریافت از عدالت را توضیح دهید؟
- آیا می توان همه استدلال های اخلاقی را از طریق اثبات عادلانه بودنشان اثبات کرد؟
- آیا کثرت مفاهیم اخلاقی (عدالت، آزادی، انصاف و ...) امری تصادفی است؟

منابع منفعت عمومی

1. اصلی:

□ مقاله «مصلحت عمومی» ، بریان باری ، (به نقل از : فلسفه سیاسی؛ آنتونی کوئینتن، ترجمه مرتضی اسعدی)

2. کمکی:

□ آشنایی با مفاهیم حقوقی: بررسی مفهوم «منفعت عمومی» ، مولف هادی حاج زاده، ناظر علمی علی بهادری جهرمی، دفتر مطالعات نظام سازی اسلامی (پژوهشکده شورای نگهبان)، تاریخ انتشار ۱۳۹۳/۴/۳۱

□ مقاله «تحدید مصلحت» ، سید صادق حقیقت، فرهنگ اندیشه ، ش ۱۳ ، بهار ۱۳۸۴.

کلیات/روسو-و-بحران-خاموشی-اراده‌ی-عمومی/<http://www.sooremag.ir/>

مصلحت-عمومی-یا-مصلحت-شرعی؟-مفهوم-<http://www.mehrnameh.ir/article/1539/> -
مصلحت-در-فقه،-غرب-وقانون اساسی

<https://www.icaew.com/-/media/corporate/files/technical/ethics/public-interest-summ-web.ashx?la=en>

<http://s-haghighat.ir/fa/articles/view/58/1>

https://fa.wikipedia.org/wiki/حوزه_عمومی

منابع خیر عمومی و عدالت

1. اصلی:

□ مقاله « عدالت و خیر عمومی » ، بریان باری، (به نقل از : فلسفه سیاسی؛ آنتونی کوئینتن، ترجمه مرتضی اسعدی)

2. کمکی:

/خیر-عام-چیست؟/bourgeois.ir/

<https://chomsky.info/20140107/>

آزادی (Liberty) و برابری (Equality)

سوال های بحث آزادی و برابری

□ تعریف اصطلاحی « آزادی » و « برابری » چیست؟

□ آیا برابری با آزادی ناهم ساز است؟

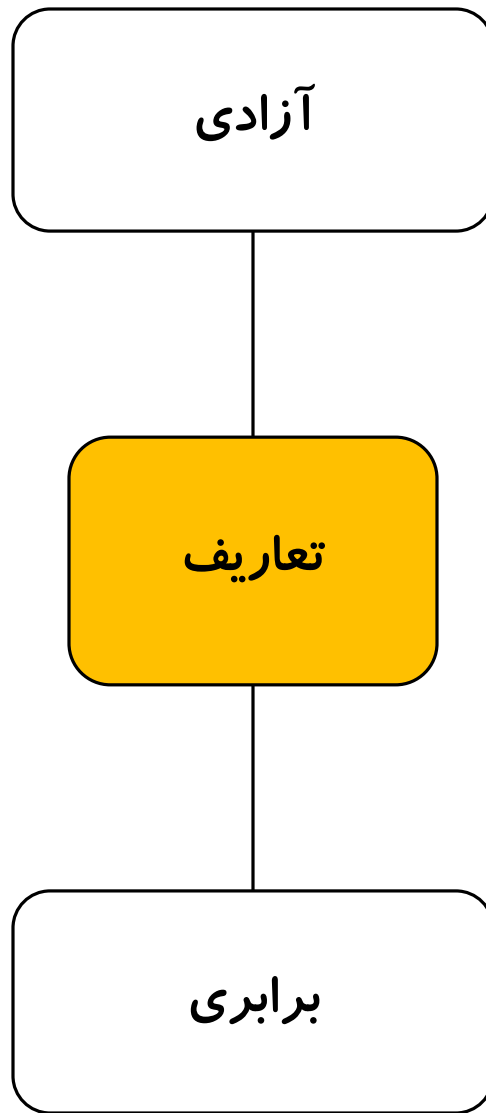
□ آیا مالکیت امری طبیعی یا صناعی است؟

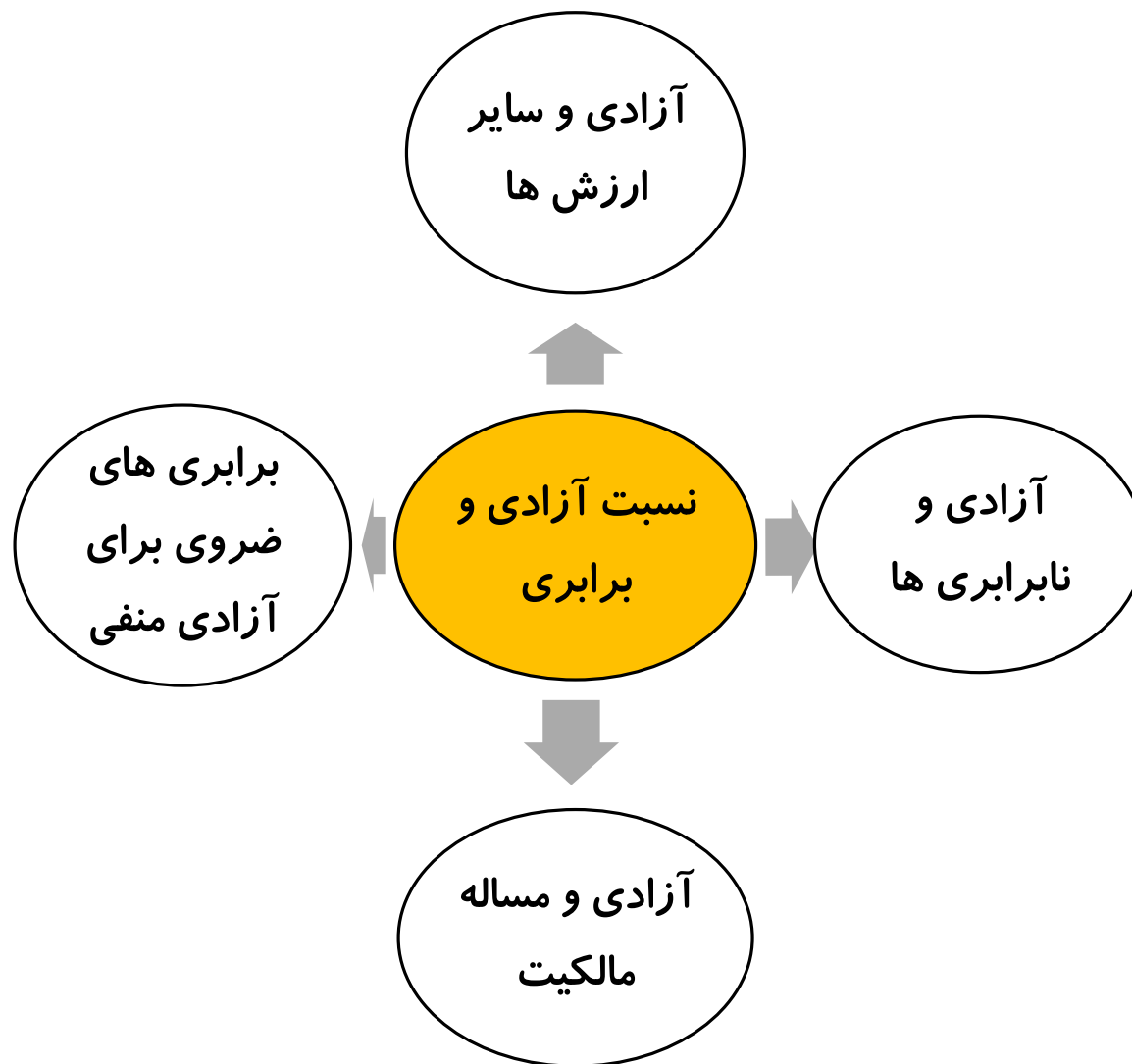
□ آیا ایجاد برابری اقتصادی از طریق قانون به بسط آزادی یا لطمه دیدن آزادی می انجامد؟

□ تامین حداکثر آزادی برای هر فرد، نیازمند چه توزیعی از دارایی ها و اموال است؟

□ با چه نوع توزیعی در دارایی ها، آزادی به حداقل میزان ممکن خواهد رسید؟

□ چه نسبتی میان « برابری سیاسی»، « برابری اقتصادی» و « برابری در مقابل قانون (حقوقی) » وجود دارد؟

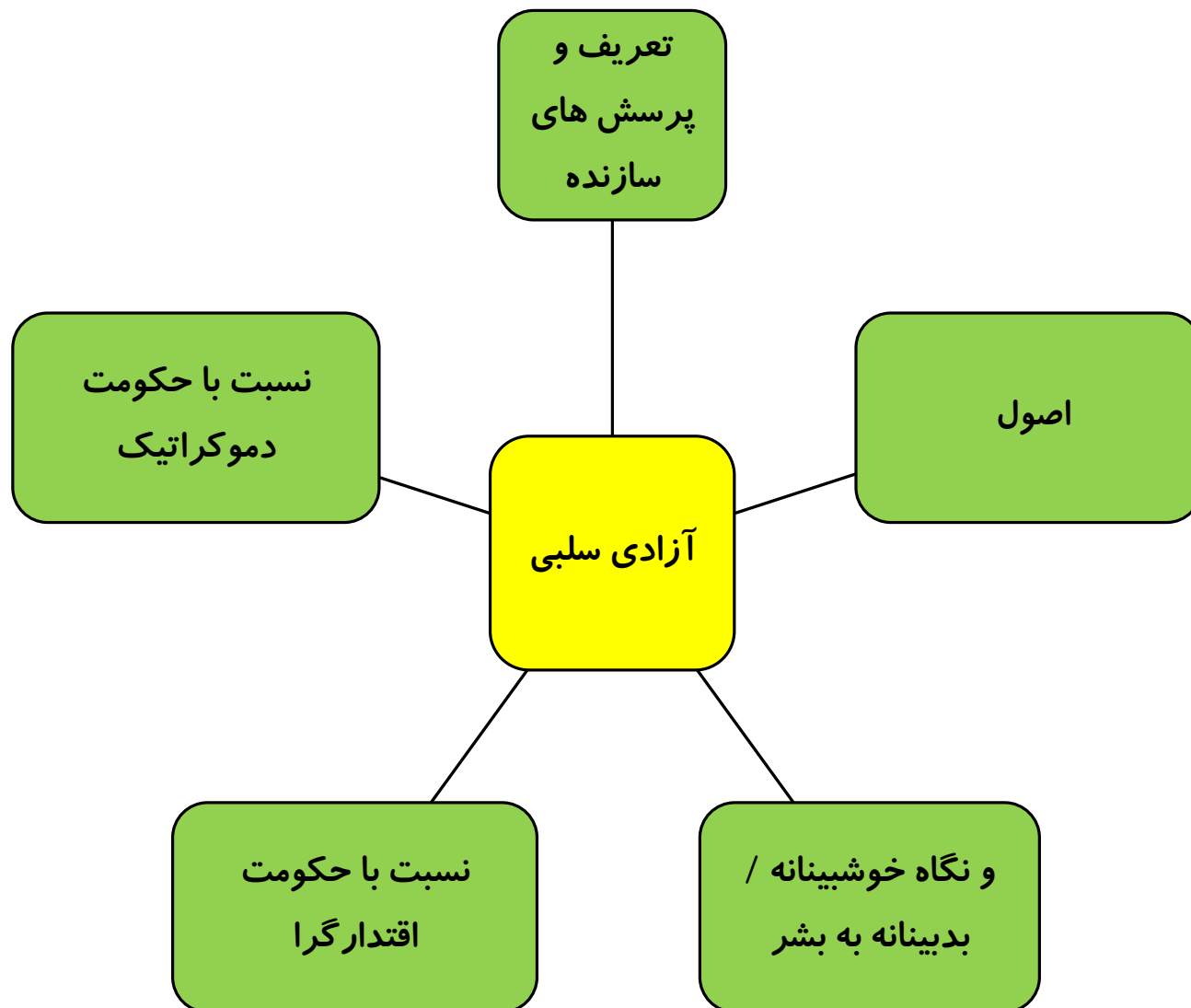

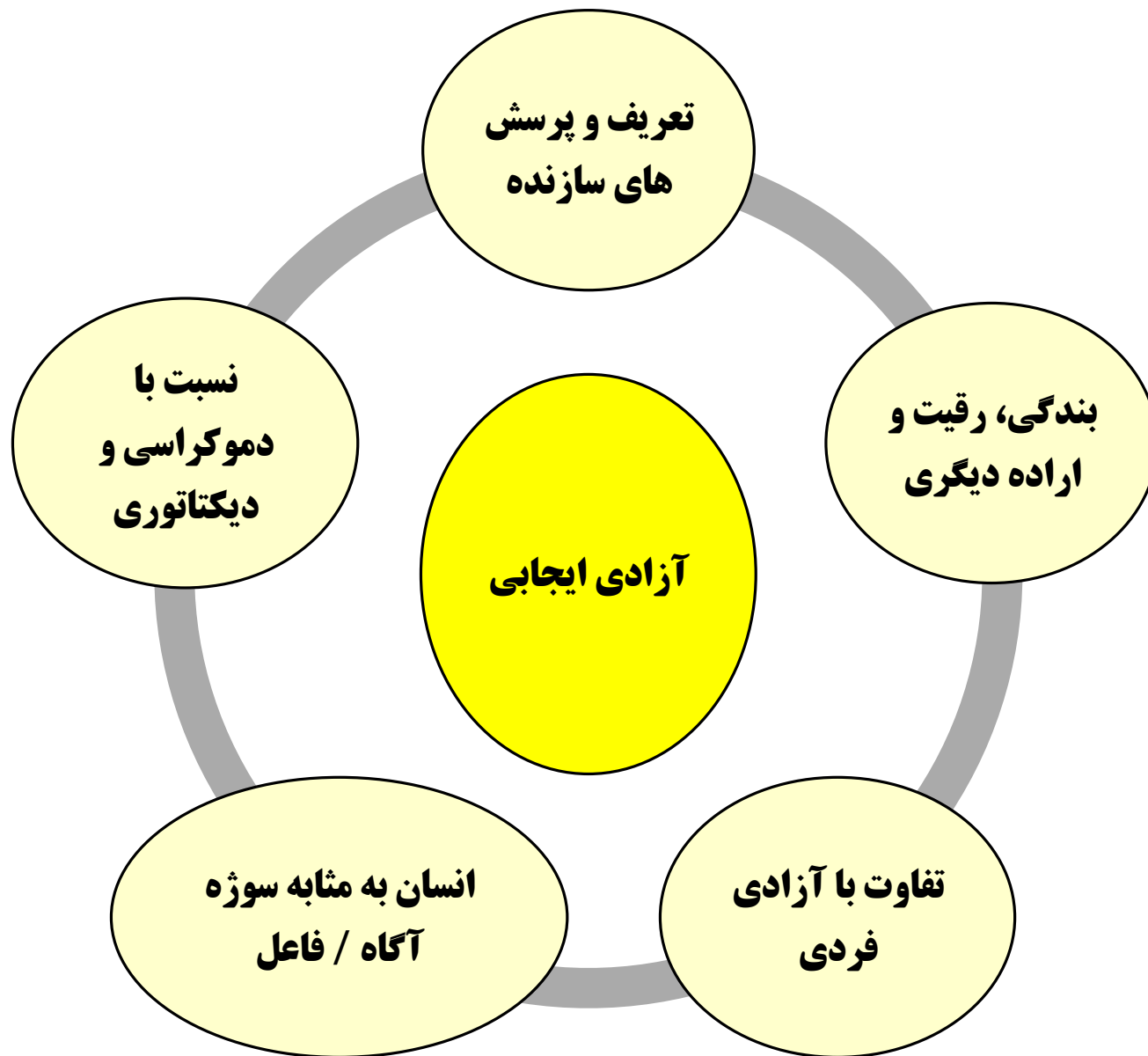

سوال های بحث

آزادی سلبی (Negative liberty) و ایجابی (Positive liberty)

- تعریف، اصول و پرسش های سازنده مفهوم « آزادی منفی » کدام است؟
- نگاه خوشبینانه و بدبینانه به آزادی منفی را توضیح دهید؟
- آزادی منفی چه پیوندی با « دموکراسی » و « اقتدارگرایی » دارد؟
- تعریف و پرسش های سازنده مفهوم « آزادی ایجابی » کدام است؟
- آزادی ایجابی چه نسبتی با « دموکراسی »، « بندگی »، « اراده دیگری » و ضرورت های طبیعی دارد؟
- آزادی ایجابی بر چه دریافتی از انسان استوار است؟
- خطرات کاربست مفهوم ایجابی از آزادی چیست؟

منابع آزادی و برابری

1. اصلی:

□ مقاله «آزادی و برابری»، ای.اف.کاریت، (به نقل از : فلسفه سیاسی؛ آنتونی کوئینتن، ترجمه مرتضی اسعدی)

□ مقاله «دو مفهوم از آزادی»، سر آیزایا برلین، (به نقل از : فلسفه سیاسی؛ آنتونی کوئینتن، ترجمه مرتضی اسعدی)

2. کمکی:

https://en.wikipedia.org/wiki/Two_Concepts_of_Liberty

<https://plato.stanford.edu/entries/liberty-positive-negative/>

<http://spot.colorado.edu/~pasnau/seminar/berlin.pdf>

https://fa.wikipedia.org/wiki/آزادی،_برابری،_برادری

http://www.sid.ir/fa/VEWSSID/J_pdf/64413824008.pdf

<https://pecritique.com/2013/12/07/برابری-چیست؟-گفتوگو-با-آلن-وود-آرش-اب>

<http://www.hawzah.net/fa/Article/View/91784/اصل-مساوات-و-برابری>

<http://bourgeois.ir/آزادی-آن-برابری-دیگر/>

<http://tarjomaan.com/vdcd2z096yt0o.a2y.html>

منابع کلی

1. اصلی:

2. کمکی:

□ مقدمه نظریه سیاسی، اندرو هیوود، مترجم عبدالرحمن عالم، نشر قومس، ۱۳۸۳.

□ فلسفه ی سیاسی ، دیوید میلر، ترجمه کمال پولادی ، نشر مرکز، ۱۳۸۸.

□ درآمدی بر فلسفه سیاسی نوین: نگرش دموکراتیک به سیاست، لزلی جیکوبز، ترجمه مرتضی جیریایی، نشر نی، ۱۳۸۶

□ عناصر نشانه شناسی، رولان بارت، مترجم مجید محمدی، انتشارات بین المللی الهدی، ۱۳۷۰

□ سرگشتگی نشانه ها نمونه هایی از نقد پسامدرن، گزینش و ویرایش مانی حقیقی، ترجمه جمعی از مترجمان، نشر مرکز، ۱۳۷۴

□ از فلسفه به زبان شناسی، شیوان چپمن، ترجمه حسین صافی، گام نو، ۱۳۸۴.